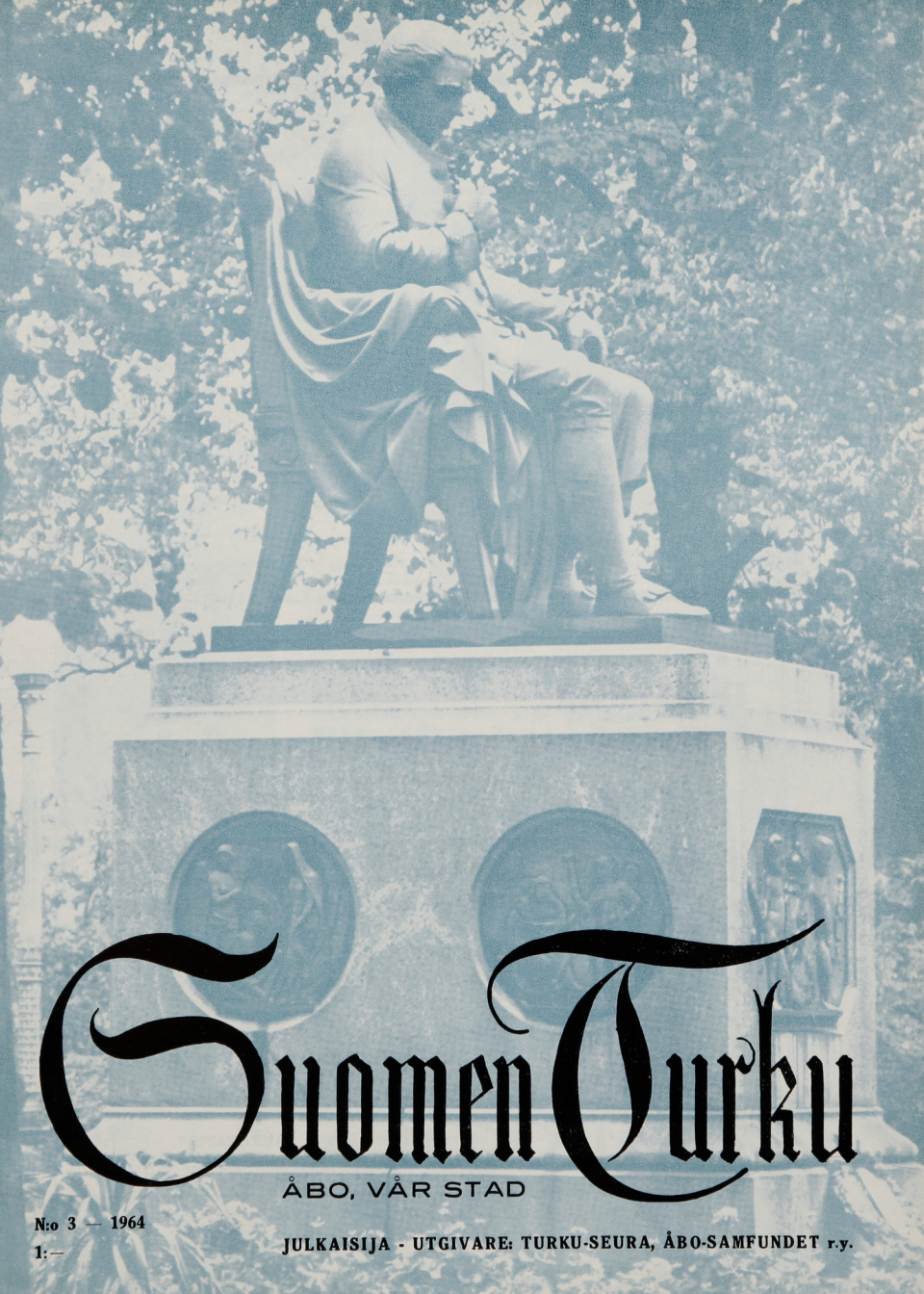

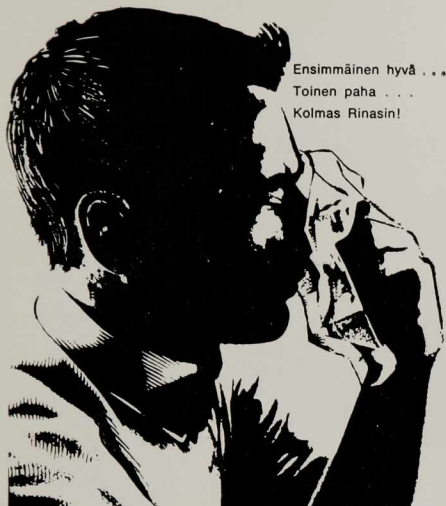
Suomen Turku

ÅBO, VÅR STAD

N:o 3 — 1964

1:—

JULKAISIJA - UTGIVARE: TURKU-SEURA, ÅBO-SAMFUNDET r.y.

Ensimmäinen hyvä . . .
Toinen paha . . .
Kolmas Rinasin!

Nuhatabletti **Rinasin** heti nuhan ensioireisiin

Aukaisee nenän. Poistaa limakalvojen turvotuksen, tukkoisen olon ja nuhaan usein liittyvän päänsäryn. Rinasin sisältää myös virkistävää kofeiinia ja C-vitamiinia.

Rinasin — nuhan ensioireisiin

Apteekista

Lääke Oy

Huokeasta kotipianosta konserttilavoille asti

ulottuu valikoimamme tunnettuja laatumerkkeitä joita turkulaiset kodit ja koulut, harrastelijat ja musiikkimiehet ovat vuosikymmeniä tottuneet käyttämään.

FEURICH

FRITZ KUHLA

Ed Seiler - Jørgensen - Steinberg

**HARMONEJA — CEMBALOITA —
ELEKTRONISIA SOITTIMIA**

**OTAMME VANHAN PIANONNE OSAMAKSUNA
TÄYDESTÄ ARVOSTA**

MIKKOLA

AURAKATU 7.
PUH. 30 470.

Suomen Turku
ÅBO. VÅR STAD

N:o 3 — 1964

Kotiseutuliiton puheenjohtaja prof. ESKO AALTONEN:

KAUPUNKIYHTEISÖ JA SEN OMINAISHENKI

Satoja vuosia sitten sanottiin itsetietoisesti, että ihmisiä kokoontuu kaupunkieihin "oikeuden ja hyödyn vuoksi". Kaupungeissa uskottiin löytyvän "hyvää käytöstä" enemmän kuin muualla — latinalainen sana urbanitas, hyvä käyttäytyminen, olikin johdettu sanasta urbs, kaupunki. Niinä pitkinä vuosisatoina, jolloin Suomea etelämmässä Euroopassa maaseudun olot olivat sekavat, jopa usein sekasortoiset, kaupungissa asuminen olikin varmaan turvallisempaa ja lähempänä oikeutta kuin haja-asutuksen alueella. Yhä on mielekästä sanoa, että kaupunkiin muutetaan "hyödyn" takia — parempipalkkaista ja kevyempää työtä sekä korkeampaa elintasoa etsimään.

Sosiaalisesta näkökulmasta katsottuna kaupungin tarkoitus-

sena on luoda eri suuntiin käyviä mahdollisuuksia ihmisten yhteiselämään ja tarkoituksenmukaiseen draamaan, kuten sosiologi Mumford asian ilmaisee perustellen ajatustaan sillä, että kaupunki edistää taidetta ja on taidetta, kaupunki luo teatterin ja on teatteri.

Puhutaan mielellään kunkin kaupungin ominaishengestä. Se ei suinkaan ole sama kuin kaupungin sijaintimaasto, kaupungin rakennukset ja puistot. Ominaishenki on yhteydessä ihmisiin. Se muodostuu välillisesti monista elämän ja kulttuurin piirteistä. Sen muokkaajina ovat asukkaiden "heimollinen" ja sosiaalinen koostumus, puhekielet ja murteet, koko asukkaiden kulttuuriperintö. Vahvan piirteen kaupungin ominaisheenkeen tuovat pääasialliset elinkeinot, var-

**SUOMEN
TURKU**

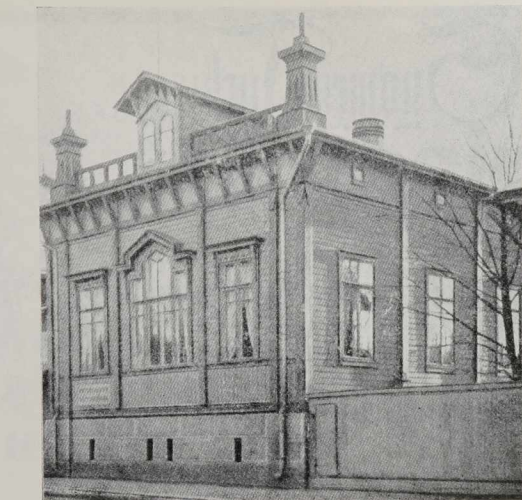
**ÅBO,
VÅR STAD**

Päätöimittaja—Chefredaktör: Erkki Vuori, puh.—tel. 19 575
Toimitussihteeri—Redaktionssekreterare: Heimo Kallio, puh.—tel. 16 211
Ilmoituspäällikkö—Annonchef: Paavo Suominen, puh.—tel. 11 859
Taloudenhoitaja—Ekonomichef: Juhani Laurila, puh.—tel. 88 041
Toimituskunta—Redaktionsråd: C. J. Gardberg, Kristofer Gräsbeck, Paavo Kallio, Olli Kestilä, Eino Lehtinen, Toivo T. Rinne, Arvo Suominen ja Ole Torvalds
Toimitus—Redaktion: Yliopistonk.—Universitetsg. 29 a, puh.—tel. 16 211

sinkin teollisuuden laatu. Kun kaupungin työelämää sävyttää esim. tekstiiliteollisuus, se jättää seudun ominaisheen ainakin hiukan toisenlaisen jäljen kuin sahateollisuus. Saattaa tässä suhteessa olla ero toisaalta "suutarien" ja toisaalta "puuseppien" kaupungin välillä. Merikaupunki laivaveistämöineen, telakkoineen ja satamatyöväestöineen luo toisenlaisen sosiaalisen ympäristön kuin vastaavankokoinen sisämaankaupunki. Niinkään on kaupungin iällä merkitystä sen ominaishehen muotoutumiseen. Muistot historiallisista tapahtumista ja merkittävien miesten teoista asianomaisine rakennuksineen, patsaineen, kivineen ja laattoineen vaikuttavat jatkuvasti ihmisten ajatuksiin ja ilmeisesti käyttäytymiseenkin. Siitä ne piirtyvät ominaishekeen: positiiviseen ja edistykseen suuntaan, kun kaupungin elämä pysyy muistojenkin keskellä dynaamisena, mutta kehitystä jarruttavaan suuntaan, jos kaupunki vain elää uneliaana muistojensa loisteessa.

Kaupungin ominaishekeä synnyttävät ja heijastavat sen sanomalehdistö, sen kirjallinen elämä, sen taiteiden taso ja tavoitteet. Yhteisöelämään vetävät omalla tavallaan erityispiirteitäan myös kunnallishallinto, kaupunginvaltuuston voima-suhteet, poliittisen toimeliaisuuden kehitysaste jne. Elinvoimainen yliopisto tai muu korkeakoulu jättää kaupunkiyhteisön ominaispiirteisiin vahvan jälkensä, samoin kuin mikä yhteiskunnallinen tai kulttuurinen erikoisuus tahansa, vaikkapa kilpaurheilu jollakin alalla, missä kaupunki on niittänyt mainetta.

Kaupunkiyhteisön ominaishekeä — tässä voidaan myös puhua sosiaalisesta ilmastosta tai kulttuurin atmosfääristä, vaikka ei ihan toisaan peittävästi — on kirjallisuudessa usein kuvallut samalla valmeudella ja yhtäläisellä kepeydellä kuin kysymystä kansanluonteesta. Mutta tällaiset kuvailut ovat fantastisia, sillä ne tavallisesti perustuvat yksityistapausten yleistämiseen. Tieteellisesti voitaisiin ominaishekeä ehkä tutkia etsimällä yhteisöelämästä empiiristä tietä lukuisia erityispiirteitä ja kartoittamalla niillä yhteisömuodot niin tarkasti kuin suinkin. Se olisi vaikea teh-

Turun Suomalaisen työväenopiston ensimmäinen toimipaikka, Kristillisen Raittiusseuran talo, Puutarhakatu 8.

tävä, ja kysyä voidaan, onko käytännössä suuren vaikutuksen aikana se osataan ottaa huomioon kannalta, kuten Porin ja Rauman välillä, kun jalkapallotapahtumista. Kotiseutu opettaa jalostamaan paikallishengen yhteisössä vaikuttavaksi sosiaalisesti voimaksi. Tämä tavallaan ilmenee eräissä kaupunginjohtajia Harras Kytän antamassa jäähyväishaastattelussa, jossa hän lausui mm.:

"Turulle on ominaista positiivisessa mielessä pikkukaupungin nyrkkapatriotismi ja sen vuoksi joskus vähäisiltäkin vaikuttavat asiat saattavat muodostua tärkeiksi. Toisaalta juuri tuo nyrkkapatriotismi lisää turkulaisten kiinnostusta kunnalliselämään, - se lisää myös aloitteiden runsautta ja kaupunkilaisten aktiivisuutta esim. kunnallisessa lautakuntalaitoksessa. Turkulaisia ei sen sijaan kiinnosta paljonkaan, onko Tampere heidän kotikaupunkiaan edellä asukasmäärän suhteen, koska Turku on muuten paljon "fiinimpi" ja kaikin puolin parempi kaupunki kuin mikään toinen koko maassa. -"

Korostettu paikallishenki synnyttää nyrkkakuntaisuutta; tätä ei sinänsä pidetä positiivisena ominaisuutena, ja välistä nyrkkakuntaisuus saakin ikäviä

muotoja. Mutta nykyisen vilkkaan vuorovaikutuksen aikana se osataan ottaa huomioon kannalta, kuten Porin ja Rauman välillä, kun jalkapallotapahtumista. Kotiseutu opettaa jalostamaan paikallishengen yhteisössä vaikuttavaksi sosiaalisesti voimaksi. Tämä tavallaan ilmenee eräissä kaupunginjohtajia Harras Kytän antamassa jäähyväishaastattelussa, jossa hän lausui mm.:

"Turulle on ominaista positiivisessa mielessä pikkukaupungin nyrkkapatriotismi ja sen vuoksi joskus vähäisiltäkin vaikuttavat asiat saattavat muodostua tärkeiksi. Toisaalta juuri tuo nyrkkapatriotismi lisää turkulaisten kiinnostusta kunnalliselämään, - se lisää myös aloitteiden runsautta ja kaupunkilaisten aktiivisuutta esim. kunnallisessa lautakuntalaitoksessa. Turkulaisia ei sen sijaan kiinnosta paljonkaan, onko Tampere heidän kotikaupunkiaan edellä asukasmäärän suhteen, koska Turku on muuten paljon "fiinimpi" ja kaikin puolin parempi kaupunki kuin mikään toinen koko maassa. -"

Työväenopiston ikuinen pulma on nyt ratkaistu

Kaupunkimme suomenkielisen työväenopiston koko toiminta-ajan on eräänä sen työn pulmakysymyksenä ollut oman talon puuttuminen. Riittämättömien huonetilojen takia on toimintaa jouduttu liiallisesti ja työtä haittaavasti hajoittamaan eri puolille kaupunkia. Kun opistomme tuntuu nyt päässeen yli tämän "ikuisen pulman", lienee mielenkiintoista luoda vähäinen katsaus työväenopiston huoneistokysymyksen historiaan.

1910-luvulla pitkän aikaa opiston johtajana toiminut — myös runoilijana ja sanomalehtimiehenä ansioitunut — Severi Nuormaa nimittää hieman ironisesti opistoa "Turun kaupungin kiertokouluksi" vuoden 1919 alussa Turun Sanomin kirjoittamassaan artikkelissa. Nuormaa katsoo opiston toistakymmentä vuotta kestäneen toiminnan selvästi osoittaneen, että opinahjo todella kaipaasi oman työnsä. Opiston toimipaikkana oli tuolloin sen ensimmäinen huoneisto Kristillisen Raittiusseuran talossa Puutarhakatu 8 B:ssä. Vaikka Raittiusseuran saliin saatiin laskea 300 henkilöä kerrallaan, tilat olivat osoittautuneet heti alusta alkaen ahtaiksi. Tämän takia luentoja varten oli vuokrattu tilavampi Vahaväestön juhlasali.

Osoituksena siitä, miten tukalissa oloissa opisto joutui tuolloin toimimaan, lainattakoon Severi Nuormaan kirjoittamaa: "Jo yksinomaan luentuhuoneistoksi on nykyinen... sali sekä liian pieni että muuten epämukava. Kun luentotilaisuuksissa on ollut läsnä verrattain paljon oppilaita, on tässä natalassa huoneessa ilma käynyt varsin sietämättömäksi. Onpa sekä oppilaille että opettajille huonon ilman johdosta luennoilla sattunut sairastumiskohtauksiakin... Epämukavuutta lisää se seikka, että sopivien esteiden, koridoorien jne. puuttessa ei ole tilaisuutta välihetkellä liikkua paikaltaan eikä riisua päälysvaatteitaan!"

Pulasta pääsemiseksi Nuormaa päätyikin ehdottamaan: "Turkua

Suomen
Turalle
USKO
PUUSTINEN

koristavat upeat kirjastot, museot, koulu- ja taldepalatsit, eikä-
hän myöskin olisi ajan vaatimus-
ten, kaupungin arvon ja kunnan

monituhatlukuisen työväenopiston tarpeiden mukaista, että täällä vielä kohoaisi yksi sivistystalo, kansantalo, jossa kaupungin kummankinkieliset työväenopistot saisivat asuntonsa."

Snellmanin koululla

Syksystä 1919 opiston päätoimipaikaksi saatiinkin Välikadun eli nykyinen Snellmanin kansakoulu, joka toimi aina tämän vuoden alkuun saakka opistomme eräänä tärkeänä työpisteenä. Snellmanin kouluun siirtyminen merkitsi ilmeistä parannusta, mutta ei suinkaan pulman ratkaisua. Niinpä jouduttiin työkauteen 1919—20

Ensimmäinen oma toimitalo Sairashuoneenk. 1

huoneistevaikeuksien takia toimimaan loppujen lopuksi 14:ssä eri pisteessä. Ete ois siis ihme, jos vuosikertomuksessa tämän jälkeen todetaan: "Oso selvää, että opisto talallaissala olosuhteissa mitä kipeämmin kaipaava sopiva huoneisto. Asia onkin ollut useissa opiston johtokunnan kokouksissa keskustelun alaisena. Johtokunnan aloitus (7. 12. 1936) alkoi pidettyä Turun kaupungin sisäilmautuksen Turun kaupungin kirjaston johtokunnan ja opiston johtokunnan yhteinen koonaus päätettiin ehdottaa Turun kaupungin valtuustolle, että asetettaisiin komitea valmistelemaan kysymystä ns. sivistystalon rakentamisesta Turkuun. Valtuusto kuitenkin hylkäsi ehdotuksen 13 p. helmik. Tämä päätös ei voinut poistaa kysymystä paljavarjestyksestä: siis tulosolot ja tuntuu olevan joistakin huoneisto-oloissa vallitsevat epäkohdat."

Sairashuoneenkadulla

Seuraksi merkkipäivä huoneistokysymyksessä sivuutetaan vuonna 1931. Tällöin opiston johtokunta tekee kaupunginhallitukselle esityksen, ette opiston käytön luovutettaisiin kaupungin omistama Sairahusosastoakautensa sijaitseva huoneisto, joka oli vuokrattu Turun Yliopiston Ylioppilaskunnalle, mutta jonka tiedettiin vapautuvan syksyllä. Asia ratkesikin kaupunginvaltuustossa myöntäen suuntaan 1 n:o lokakuuta 1931. Samalla myönnettiin tarpeellisen määräraha kaluston hankkimiseen. Näin opisto oli saanut ensimmäisen oman toimipaikan ja siihen saakka kuljettu alivuokralaisen tie oli saatu päätökseen.

Opiskelijamäärän vähä kasvaes-

sa oli jontokunnan etsittävä uusia toimipaikkoja, sillä vain 10 % otetuksista voitiin sijoittaa omaan opistotaloon. Oman talon lisäksi opetusta annettiin Snellmanin koulussa, tyttöllyseossa, tyttökoululla, yhteiskoulussa ja Turun lyseossa, joiden lisäksi opiston orkesteri kokoontui kaupunginorkesterin harjoitushuoneessa.

Konserttitalossa

1950-1951 vuorokauden alussa pyrittiin opiston johdon taholla toimimaan siihen suuntaan, että opetustoiminta voitaisiin keskittää omiin suojiin. Johtokunta tekee esityksen kaupunginhallitukselle toimintavarojen osalta opistoalaa varten ja laatii myös pääperiaatteen suunnitelman, jonka pohjalta mainitun talon piirustuksia tulisi valmistella. Myös paikallisissa samalahdeissa esiintyvä asiaa tukevia kirjoituksia. Kaupunginhallituksen taholta tehdäänkin vuoden 1951 lopulla esitys opiston siirtämiseksi konserttitalokompleksiin tiloihin, jotka alkuaan oli tarkoitettu tulevalle musiikkioptolalle. Opiston johtokunta hyökkäsi tämön näin ehdotuksen väliaikaisena ratkaisuna ja sillä edellytyksellä, että ammattikoulun puolelta saadaan tiettyjä lisätuloja. Työkäus 1952-53 päättääkin aloittamaan näissa uusia tiloissa. Vaikka huoneisto oli alunperin tarkoitettu palvelemaan toisia tarkoituspäriä ja vaikka monet huoneet olivat liian pieniä opetustarpeisiin, antoi uusi talo tervetullelutta keskittävää opetustoimintaa. Lähes 50 % opetuksesta voititiin nyt keskittää samaan katon alle.

Tämänkin parannuksen jälkeen opistotalokysymys nousee esiin

milloin missäkin yhteydessä. Maaliskuussa 1953 pyydetään johtokunnalta suunnitelmia niistä huonetoista, jotka opisto tarvitsi kokonaan omaan käyttöönsä siinä tapauksessa, että sen toiminta siirrettäisiin suunnitteilla olevan keskusjatkokoulun yhteyteen. Erässä yhteydessä työväenopiston tilat kytkeytyvät myös musiikkiopiston kanssa yhteiseen opistotaloon.

Sattuma, että ammattiopilaal-
toksen suojiin oli jouduttu sijoit-
tamaan kaksi kodittonta alivuok-
keraista — kauppakoulu ja työ-
väenopisto — osoittautu kuitenkin
lopulta opiston talouskysymyk-
seen ratkaisuksi. Kauppakoulun
käyttöön varattu tontti Kasken-
katu 5:ssä havaitaan ahtaudek-
sen huolimatta riittävän avaa-
raksi kahden kodittoman yhtei-
seksi asunnoksi. Lohutintayö-
tontilla pantin alulle syyskuyla
1961. Eräitten asemakaavallisten
vaikeuksien jälkeen asia löysi vii-
hollisen onnistuneen ratkaisun, ja
vähintään molempien osapuolien
voivat olla tyytyväisiä. Työväen-
opiston pitkäaikainen ”kohtalon
kysymys” oli saatu pois päivä-
järjestyksestä.

Työväenopisto-Kaup-
pakoulu on Turun
uusimpia julkisia ra-
kennuksia ja on tässä
kuvattuna pihan puolel-
taan. Talo sijaitsee
Kaskenkatu 5:ssä.

TURUN KAUPUNGIN KAUPPAKOULU

**TURKU-SEURA
ÅBO-SAMFUNDET r.y.**

**Tominnanjohtaja
Verksamhetsledare**

Juhani Laurila,
Ruissalo 85,
puh. - tel. 88 041

**Svenskspråkig sekreterare -
Ruotsinkielinen sihtööri**

Carl Jacob Cardberg,
Turevägen 3 A,
puh. 10 852

Postisiirtotili Tu 32 300.

Liity jäseneksi Turku-seuraan
Bliv medlem i Åbo-samfundet

Turun Kauppungin Kauppakoulu, joka tänä vuonna täyttää 45 vuotta, on oikeastaan yllättävän nuori. Maan vanhassa pääkaupungissa, joka on kauppapaikalle syntynyt ja jonka nimikin merkitsee markkinapaikkaa, olisi luultu keskeisimmän ammattialan peruskoulunkin syntyneen jo hyvin varhain. Sen sijaan oli Turku koulumme syntymäaikaan jo yli viidenkymmenentuhannen asukkaan kaupunki. Turussa oli tosin toiminnassa ruotsinsielinen kauppakoulu vuodesta 1829, mutta se muuttui sittemmin kauppainstitutiksi, jonka jälkeen ei ollut lainkaan kansakoulupohjaista kauppakoulua.

Kansallisen innostuksen pohjalta nousi turkulaisen koulumiehen, professori Knut Svanljungin, klassillisen lyseon lehtorin ja kansakoulujen johtokun-

nan puheenjohtajan, ehdotus v. 1917 kauppakoulun perustamisesta Turkuun. Vaikkakin koulun syntyminen oli myöhässä, sai se sitä paremmat kummit: kansa-

**Suomen
Turulle**

K A U K O
R I N N E

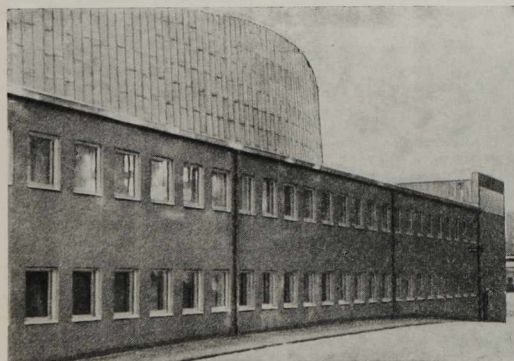
koulujen johtokunnan ja liike-
miesyhdistyksen. Ne perustelut,
joita kansakoulujen johtokunta
esitti, olivat painavat: Kansa-
koulupohjalta lähti paljon nuo-
ria liikealalle, pääsivät pitkälle-
kin, mutta kukaan heistä ei voi-
nut tässä suuressa talousalueessa

tehokkaasti jatkaa ammattialansa opintoja koulussa. Samoin oli niittenkin laita, jotka keskikoulua loppuun suorittamatta sittemmin olisivat halunneet jatkaa liikealan opintoja.

Turun Liikemiesyhdistys, jonka puoleen kansakoulujen johtokunta oli kääntynyt, esitti puolestaan, että kauppakoulun puute jo kauan oli ollut tuntuva ja aiheuttanut pahoja epäkohtia, sekä ehdotti kaupunginvaltuustolle sen pikaisesti perustamista. Ja niin kaupunki, jonka liike-elämä oli perustanut, perusti koulun liike-elämälle.

Koululla oli harvinainen ilo saada ensimmäiseksi rehtorikseen maisteri Niilo I k o l a, joka johti koulun alkuvaikeuksien halki selväpiirteiseen, kiinteään työhön, luoden pohjan, jolle yhä voidaan rakentaa.

Hänen jälkeensä johti koulua monipuolinen talousmies ja humanisti maisteri Lauri K a t a r a, viisaasti ja taitavasti. Koulun toimintaa ovat tukeneet kunnianarvoiset johtokunnat, joitten pu-

*Työväenopiston toimitilat Konserttisalin siipirakennuksessa.
Opiston käytössä olivat alakerran tilat.*

heenjohtajina on ollut monia etevä koulua ja talousmiehiä. Nykyisin on puheenjohtajana konsuli B. K. J. Päivänsalo.

Runsaasti pyrkijöitä

Koko toimintansa ajan on koulu saanut nauttia siitä edusta, että siihen on ollut paljon pyrkijöitä, jo v. 1920 oli pyrkijöitä 110, joista 41 otettiin. Siitä pitäen on koulun voitu ottaa vain vähän yli tai viime vuosina huomattavasti alle puolet pyrkijöistä. Näin on koulun saatu hyvää oppilasmaastoa, jonka keski-ikä on koulun tullessa ollut yli 17 vuotta.

Tämä runsas pyrkijöitten määrä ja niitten ammattialojen laajeneminen, joihin kauppakoulu valmistaa oppilaita, on aikaansaanut sen, että koulu nyt on melkein kertainen ja kahdeksanluokkainen voin ottaa vuosittain 144 uutta oppilasta, koko oppilasmäärän ollessa lähes 300. Kaikkiaan on päästötodistuksen saaneita 2.125. Opettajakunnan lukumäärä on 17.

Kauppakoulun talossa toimii myös osapäiväisenä Turun Liike-apulaiskoulu, käsittäen nykyisin neljä luokkaa ja 130 oppilasta sekä 7 opettajaa.

Koulun ulkonaisten puitteisiin palataksemme oli huoneistoon nähden ilmeisesti onnellisin kausi oman idyllisen talon asuminen vuodesta 1921 vuoteen 1950. Koulun laajenemispakko ja nykyaikaisempien opetustilojen saanti johti koulun v. 1950 väliaikaisesti ammattikoulutaloon, josta viime vuonna, 1. 9. 1963 päästiin omiin, uusiin suojiin.

Uusi talo

Talon aikaansaamisesta on kiitettävä sekä valtiovaltaa että kaupunkia. Kauppa- ja Teollisuusministeriössä vaikuttivat asian onnelliseen ratkaisuun erityisesti professori Aarno Niini ja opetusneuvos Bertel Cronhjort. Kaupungin taholla toimi avainasemassa talon hyväksi sosiaalinen apulaiskaupunginjohtaja Ahti Nyykä.

Uusi koulutalo sijaitsee erittäin kauniilla ja arvokkaalla paikalla Samppalinnan puiston laidassa keskikaupungilla Mustainveljestenkujia 4:ssä.

Koulutalon kolmeen kerrokseen on sijoitettu: konekirjoitus-sali, kirjanpitoluokka, konttoritekniillinen luokka, somistamo, harjoitusmymälä, laboratorio, luentosal, piirustusluokka ja kuusi tavallista luokkahuonetta. Alimmassa puiston tasolla olevassa kerroksessa ovat kerho- ja ruokasali, aula, kansliat ja opettajahuone.

Saman rakennuskompleksin alemmassa siivessä sijaitsee työväenopisto, jonka kanssa koululla on yhteinen juhlasali. Koko rakennuskompleksin tilavuus on n.

20.000 m³, josta kauppakoulun osuus on vähän yli 10.000 m³.

Rakentamisen suoritti kaupungin talorakennusosasto kaupunginarkkitehti A. S. Sandelinin johdolla ja talosta tuli sekä kaunis että tarkoituksenmukainen.

Entä tulevaisuuden suunnitelmat? Ensi syksynä saataneen vielä yksi rinnakkaisluokka lisää.

Suurena toivena on kauppakouluväellä sellaisen jatkokoulutusmahdollisuuden aikaansaaminen, joka rakentuisi elinellisesti kauppakoulun pohjalta, oman koulun yhteydessä.

Opetuksen sisältöön nähden on yhä jatkettava pyrkimyksiä palvelua nykyaikaista käytännön liike-elämää. Samalla on kuitenkin todettava, että kaupallisen ammattialankin differoituessa ei oppilaita voida kouluttaa jostaista erikoistettava varten, vaan opetus pyrkii monipuoliseen, mahdollisimman käytännölliseen, kaupalliseen yleisivistykseen samalla kun palvelusalttiutta ja vastuuntunnetta on kaikin keinoin pyrittävä kehittämään. Tässä hengessä on uutta taloa nyt sisäisesti rakennettava.

Turun kaupungin Makailulutoimisto

Linnankatu 8 b.
Puh. 15 538 ja 16 147

Suorittaa tiedonantotehtäviä ja laatii retkeilyohjelmia Turkuun tutustuville ryhmille. Ohjelmaan sisällytetään esitettävien toivomusten mukaan nähtävyyshoiteet, kiertoajelut ja oppaitten ja tulkien hankinta sekä ruokailun ja majoituksen järjestely. Mahdollisuuksien mukaan avustetaan myös hotelli- ja kotimajoituksen hankinnassa. Ei matkailupitteen myyntiä. Nähtävyyshoiteisiin, m.m. Turun linnan, voidaan pyydetä päästä muulloinkin kuin tavallisinä aukioloaikoina.

Åbo stads Turistbyrå

Slottsg. 8 b, tel. 15 538 och 16 147

Sköter informationsuppfigger och uppgör ekskursionsprogram för grupper som besöker Åbo. Programplanerna innefattar, allt efter kundernas önskemål, inte enbart sevärdheter och rundturer utan även ansaffning av guider och tolkar samt bispisning och inkvartering. I mån av möjlighet biträder byrån även med inkvartering på hotell eller i hem. — Ingen försäljning av resebiljetter. Sevärdheter, t. ex. Åbo slott, kan efter översenskommelse besökas även utanför de vanliga öppethållningstiderna.

PORTHAN JA URHEILUA TURUN PÄIVÄNÄ

Sata vuotta sitten, syyskuun 9 päivänä, vietettiin Auran rannoilla suurta Turun-päivää, kun "Suomen maan ja Suomen kansan arvohon asettajan" Henrik Gabriel Porthanin muistopatsas suurin juhllisuuksien vihitettiin. Olihan kaiken lisäksi kyseessä ensimmäinen julkinen henkilö-patsas, joka maassamme nyt verhon alta ulkomaisemaan paljastettiin. Tuona aamuna sata vuotta sitten kaupunkilaiset lopullisesti havahtuivat, kun Vartiuvoreilta kajahti 65 kannunannaukasta — määrä 65 ilmensi Porthanin elinvuosien lukua.

Juhllaisuudet alkoivat klo 10 Akatemiatalon juhlasalissa, jossa juhlaesitelmän piti Elias Lönnrot ja juhlaavale jätti Porthanin oppituolin silloisen haltijan Edvard af Brunerin kirjoittama latinakielinen juhlaruno. Juhlakulueena siirryttiin patsaan äärelle, jonne oli kokoontunut sankat ihmisjoukot. Paljastuspuheen piti Fredrik Cygnaeus, eläkönhudet kaikuivat, suuri kuoro lauloi Maamme-laulun ja tykit jylsivät uudelleen. Kun August Ahlqvist oli vielä lausunut kirjoittamansa runon "Porthanin kuvapatsaan paljastettua", laulettiin päätteeksi "Nouse riennä suomen kieli".

Tämän Turulle muistorikkaan tapahtuman merkeissä avattiin syyskuun 20 päivän aamulla klo 9.30 vuoden 1964 Turun-päivä koruttomien, mutta sydämeenkäyvien juhllisuuksien. Hartaalle kuulijakunnalle soitti kapellimestari Eino Kuussaaren johtama Turun Metsänkävijien soitokunta aluksi juhlaromanssin oopperasta "Aida". Avatessaan Turun-päivän kaupunginjohtaja Väinö J. Leino luonnehti Porthanin elämäntyön merkitystä ja hänen keikeistä asemaansa kaupunkimme kulttuuriympäristössä. Pu-

Turun-päivää vietettiin jälleen monin tavoin syyskuun 20. p:nä kuten oheisessa kirjoituksessa kerrotaan. Vaikka päivä varsinaisesti oli omistettu urheilulle, niin — kuten aina kotiseututyössä — vanhoilla perinteillä oli oma sanottavaansa. Kehruaja kuvasamme edustaa juhlan sitä puolta.

heen päätyttyä kaupunginhallitus astui in corpore patsaan eteen ja sen juurelle laski kaupungin laakeriseppelen sinivalkoisella väriin kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Johannes Koikkalainen. Porthan-seuran puheenjohtaja, virkijastonhoitaja Eero K. Neuvonen esitti pitämässä puheenvuorossaan lausemmin Porthanin elämäntyötä ja patsaan syntyhistoriaa lausuen m.m.:

"Kymmenisen päivää sitten tuli kuulemiksi sata vuotta tämän patsaan paljastamisesta. Kun katselimme tätä viipurilaisperäisen Purtsan sukuun kuuluneen, Viitasarella syntyneen ja Turussa elämäntyönä tehneen Henrik Gabriel Porthanin muistomerkin, tuntui se meistä kuuluvan niin olennaisesti Turun kaupunkikuvaan, että ihan ilmeisesti pitää, että joku on voinut ajatella sen sijoittamista jonnekin muuante. Mutta sijoituskyky ei

patsaan oli innostettava nuorisoa isänmaallisuuteen, suoritettiin se tehtävänsä parhaiten Helsingissä.

Mutta tassahan tämä patsas kuitenkin seisoo. Kaikkien turkulaisten ja ymmärtääkseni tällä hetkellä myös kaikkien muiden suomalaisten mielestä juuri sillä paikalla, missä sen tulee ollakin. Juuri siellä, mistä Porthanin vaikutus aikanaan säteili yli Suomeen."

Puhuja jätti senjälkeen professori Paavo Siron kera patsaalle Porthan-seuran sinivalkeat kukat ja tilaisuus päättyi soitokunnan esittämään loppumarssiin.

Patsaalta juhlaväki siirtyi väittömästi Turun-päivän juhla-jumalanpalvelukseen Tuomio-kirkkoon, joka täytyi hartaasta kuulijakunnasta. Saarnan piti tuomiorovasti Lauri Huovinen, joka kosketeli tänä nimenomaan myös vanhuksille omistettuna päivänä m.m. sitä vastuuta, joka on oltava jokaisen kotikaupunkilaisen yhteisesti kannettavana, kun lähimmäisemme nuoret ja vanhat, tarvitsevat apua. Jumalanpalveluksessa toimi liturgina pastori Viljo Lehtinen, uruissa oli tihetöörilä Pauli Riihiavaara ja tuomokirkon kuoroa johti tihetöörilä Martti Kiviruusu.

Kauppakoulu — Työväenopiston talon vihkiminen

Porthanin henkisen perinnön ilmauksena voidaan hyvinkin pitää, nyt kun 160 vuotta on kulunut hänen kuolemastaan, sitä koemata opetuslaitosta, joka kantaa nimeä Kaskenlinna ja joka antaa riittävät suojat modernin opintotien harrauksille kaupunkisamane. Kauppakoulu — Työväenopisto-talon vihkiminen muodosti täten sopivaksi juhlatheksi Turun-päivän sille ajatukselle, että henkilille arvoille kannattaa tämänkin kaupungin nimenomaan rakentaa. Tämä tuoliin asiallisesti ja kauniisti esiin niissä puheissa, joita tilaisuudessa pitivät apulaiskaupunginjohtaja Ahti Nyykä, pääjohtaja Aarno Niini ja kouluneuvos Paavo Kuusmanen samoin kuin rehtori Kauko Rinteen lähimmäisessä kiihtoisuudessa. Jorma Panulan johtama kaupunginorkesteri juhlisti tilaisuutta musikaalilla ja molempien oppilaitosten oppilaat esityksillään. Kutsuvieraat saivat työväenopiston johtajan Usko Puustisen sekä rehtori Rinteen johdolla senjälkeen tutustua komeaan rakennukseen suojiin, joihin kaikkien turkulaisten oli tilaisuus päästä klo 16 jälkeen. Samanlaisesti näytettiin myös uutta Läntistä kansakoulua.

Päivä varsinaisesti omistettu urheilulle

Fyysisen kulttuurin esilletuomisen oli tämän vuoden Turun-päivän pääteema. Klo 12 aika-

neissa mopeden taitoajoissa Artuksen kentällä puhui nuorisoseuran puheenjohtaja A. Suominen. Samalla kellonrytmillä alkoi myös Urheilupuiston ylläpitämää maajoukkosarjan jalkapallo-ottelu. Puoli tuntia myöhemmin oli Turun maratonin ja Kupittaan piikin juoksijoiden startti. Kilpailijoita saatteli vuorossa SVUL:n Turun piirin puheenjohtajan Yrjö Salmelan puhe Kauppatorilla ja TUL:n piirin puheenjohtajan U. Forssin puhe Kupittaan. Klokki 13 Urheilupuistossa alkanee kansainväliset yleisurheilukilpailut avasi kaupungin urheiluojaaja Paavo Karikko puheella, jossa hän keskusteli puoston historiasta ja August Blombergin, puiston varsinaisen luojan, elämäntyötä. Klokki 14 nähtiin Aurajoella perinteelliset akateemiset Auran-soudut, jotka päättyivät tasapeliin Klokki 15 alkaneen mestaruussarjan jalkapallo-ottelun alkussa käytti lyhyen puheenvuoron turkulaisten jalkapalloteräsiin rovasti Jalmari Suomela, joka muiden urheilumiestemme johtohenkilöiden tavoin kiitti kotikaupunkia urheilulaitosten aikaansaamisesta. Kaikkia puhujia myös lausui toivomuksen, että urheilun tukeminen vastedeskin kuuluisi kaupungin ensisijaisiin tavoitteisiin, koska se on työtä nuorisomme hyväksi. Jalkapallostadionilla oli muuten ilo ylimmillään, sillä kotijoukkue AIFK voitti vakuuttavasti numeroin 5-0 helsinkiläisen vastustajansa KIF:n. Päivän mittaan nähtiin monenlaista muutakin urheilua hakkapeliittarilla myöten, missä autourheilijat ratkoivat Suomen mestaruutta, mutta ehdottomasti suosituimmaksi muodostuivat Turun Urheilukalastajat ry:n järjestämät onkiskilpailut Aurajoen rantamilla, jossa parituhantisen ratsojoukon lisäksi kymmenet ja taas

kymmenet kalastuskärpäsen puremat kilpailivat kalastuksen paremmuudesta. Pieniään ne olivat silakat Turun-päivän kalloiksi, mutta saatiltaan ne viisitetsetkin punnituiksi ja niin syntyi seuraava tuloluettelo:

Miesten sarja: 1) Antti Supponen 115 g, 2) U. Ruohonen 112, 3) Pentti Peltola 100, 4) Antti Pajula 35, 5) Eero Liperi 35, 6) Boe Holmberg 29,5, 7) Niilo Piironen 28, 8) Heikki Laiho 25, 9) Kaino Louhi 25, 10) T. Tikkanen 25 grammaa. Suurimman kalan sai U. Ruohonen ja se oli särki, joka painoi 87 grammaa.

Naisten sarja: 1) Aura Peltonen 22 grammaa, 2) Ritva Tikkanen 22 grammaa.

Lasten sarja alle 12 v.: 1) Reijo Kantonen 120,5 grammaa, 2) Esa Inki 50, 3) Kari Keskiä 25, 4) Jarmo Säteri 20, 5) Reijo Hannula 20, 6) Markku Mäkinen 19, 7) Reino Venäläinen 10 grammaa.

Mainittakoon toki vielä, että kaupunki palkitsi ”pilkitsoijia”: joka sarjassa varattu muistoesineitä kilvassa menestyneimmille. Maratonin ja Kuittaan piikin voittajat saivat myös kaupungin puolesta kunniapalkin: moni kumpikin: Harry Henriksenin ja Paavo Samlon öljymaalauksen.

Musiikkia ja Ilotulitusta päivän päätteeksi

Klokki 19 alkoi Turun Varuskuntasoihtokunnan puolitoistatuntinen ulkoilmakonsertti. Runeborgin puistossa, jonne kokoontui monisatalukuinen yleisöjoukko kuuntelemaan kapellimestari Eino Kuparisen valitsemia ja johdattamia musiikkiohjelmaa. Se käsitti onnistuneesti eri harrastuspiireille sopivaa soitantoa, jonka pääteoskaksi luonnehdittakoon operettisävelmät. Klokki 20 Samp-

pahinmaaleita johdettu ilotulitus oli yksimielisen tunnustuksen mukaan komeampi entisiäkin. Pimeneessä illassa loistivat liisaksi tulotulitoidut Porthanin patseen ympärillä, merkinä siitä, että päivän tunnus — Turku kulttuurikeskuksena niin henkisesti kuin fyysiselläänkin linjalla — oli syöpyvä kaupunkilaisten mieleen. Ehkä kuitenkin pysyvimmän muiston ainakin nousevaan nuorisoon jätti kaupungin hallituksen viime vuonna aloittama perinne: ilmainen kuljetus liikennelaitoksen ajoneuvoilla ja maksuton pääsy museoihin. Molemmilla lupailijoilla oli valtava kansoitus. Liikennelaitos oli varannut raitiovaunuiksi perävaunut ja bussilinjalle lisäkalustoa ja se päätyi arvioimaan vapaaehtuustajien luvun n. 50.000:ksi. Kaupungin museoissa voitoin suorittaa tarkka laskenta ja siten todeta, että Turun linnassa kävi 8699, käsityöläismuseossa 3522 ja apteekkimuseossa 2085 sekä taidemuseossa 1368 turkulaisista.

Suunnitelma Wäinö Aaltosen museon aikaansaamiseksi Sampellan Kesäteatterin alapuolelle Aurajoen rantaan kehittyä pikku hiljaa eteenpäin. Tulevan museon suunnittelijat arkkitehdit Irma ja Matti Aaltosen ja on tämä suunnitelma nyt lopullisesti hyväksytty tässä muodossa kuin kuvamme esittämä pienoismalli osoittaa. Itse rakennustyöhön tullaan suoritamaan vaiheittain ja ensimmäiseksi pitäisi valmistua nimenomaan Wäinö Aaltosen museoksi ajateltu osa. Mikäli rakennustöihin päästään vielä tämän vuoden aikana kärsiksi, on tarkoituksena ensimmäisen vaiheen valmistuminen v. 1966—67.

”Habent sua fata libelli”, brukar man på lärt språk säga om skrift, och menar därmed, att dessa ofta sedan de lämnat skribentens borden, går öden till mötes dem författarna inte kunde förutse. Så kan också ske med institutioner vilka ibland utvecklas i en annan riktning än den deras grundare hade tänkt sig. Att så har skett med Åbo svenskspråkiga arbetarinstitut är uppenbart för institutet är i dag en rätt annorlunda inrättning än de två arbetarinstitut, ett finskt och ett svenskt, som stadsfullmäktige den 28 november 1907 beslöt grunda i Åbo. Stadens fäder ville år 1907 skapa bildningsanstalter närmast för kroppsarbetare, men arbetarinstitutet har med tiden utvecklats till en bildningsanstalt för medborgare ur alla sociala grupper.

hoppningar. Lagen om statsunderstöd för arbetar- och medborgarinstitutet var år 1962, som tillerkänner instituten rätt till statsunderstöd belöpande sig till 70 % av institutens utgifter är ett bevis på, att instituten numera tas på fullt allvar.

Åbo svenskspråkiga arbetarinstitut, som började sin verksamhet den 3 februari 1908, stötte redan i början på stora svårigheter i sina försök att motsvara sina grundares intentioner. Dess första föreståndare, fil.mag. Ludvig Lindström, lyckades med medel ur Åbo Utminuterings- och Utskänningsaktiebolags vinstmedel, som stod till institutets förfogande, hysa i den föreläsningssalen arbetarinstitutet då utelutande ägnade sig åt i finska klassiska lyceets fest- och bönal. Redan följande år visade föreläsningarnas krympande åhörarskor, att den ursprungliga arbetsformen inte var ändamålsenlig. År 1910 började man därför

des magister Holmberg ytterligare vidga institutets program så att det vid sidan av föreläsningar och kurser också upptog studiecirklar och läseprogram.

År 1918 efterträdde magister Holmberg av rektor Arne Törnudd, som under 24 års tid skulle leda institutets verksamhet. Det var under dennes tid som elevförbundet grundades läsåret 1921—22 och institutet fick en egen lokal vid Slottsgatan 47 på hösten 1935. Föreläsningarna flyttade redan under verksamhetsåret 1919—20 över till Åbo Akademis lokaliteter, men kursverksamheten hade under åren ambulerat från finska klassiska lyceum till finska industriskolans svenska realluceum och Cygnaeus' skolan. Under 20- och 30-talen fortgick utvecklingen lugnt och institutet fögades in i den ordinarie stadsförvaltningen. Det kom i åtnjutande av ett statsunderstöd som uppgick till ca. 50 % av dess utgifter och försägs redan år 1920

ÅBO SVENSKSPRÅKIGA ARBETARINSTITUT

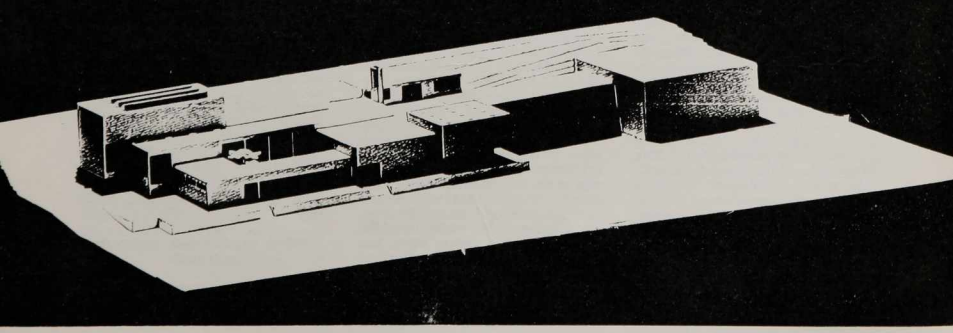
Kristofer Gräsbeck

med kursverksamhet då en elementarkurs i tyska inrymdes i institutets program. Under de följande åren infördes sedan kurser i bokföring, välläsning, stenografi, finska, svenska och engelska. Ramen för institutets verksamhet måste således mycket tidigt vidgas, främst därför att intresset för fritidsstudier var stort i alla samhällsgrupper.

De första tio åren av institutets existens försvärades av oenighet om dess syften och allmän politisk spänning, som gav oenigheten näring. Magister Ludvig Lindström hade emellertid lett utvecklingen in på banor, som institutet senare skulle följa. Han hade insett det ändamålsenliga i att beakta allmänhetens önskemål beträffande undervisningsprogrammet, och förstod att utnyttja den rörelsefrihet institutets reglemente tryggade för dess ledning. När han år 1916 till följ av många andra uppdrag avgick efterträdades han av fil. mag. Einar Holmberg, som fick rida för rusthåll under inbördes krigets tunga tid. Trots stora svårigheter, som ständigt måtte honom i hans verksamhet, lycka-

med en biträdande föreståndare. Den första biträdande föreståndaren blev fröken Anna Backström, en av institutets tillskyndare, vars arbete institutet till frömmen hade särskild tyngd och betydelse. I denna korta översikt av institutets historia kan tyvärr inte alla namn nämnas, som skulle förtjäna det. Under perioden mellan de två storkrigen förlorade emellertid dagspolitiken sitt inflytande på institutets öden och dettas ledning hade stor hjälp av en grupp uppfostrade institutsmedlemmar som verkade till institutets frömmen både inom och utom institutets vägar. På dess program stod under denna tid förutom föreläsningarna, som blivit något färre, både kurser och studiecirklar vilkas antal med åren långsamt tilltog. Man kan om dessa år i institutets historia säga att de medförde en konsolidering av dess ställning i Åbo.

När institutlokalen år 1940 förstördes vid ett flygbombardemang, upplät Stiftelsen för Åbo Akademi åt institutet ett hus vid Henriksgatan 9, som väl räckte till under kriget då elevernas

antal av naturliga skäl starkt nedgick. År 1943 avgick rektor Törnudd med pension och efterträddes av fil.mag. Verner Nordström, som dock redan följande år lämnade befattningen. Vid denna tid ansåg man bland stadens fäder, att det skulle vara ändamålsenligare att samman-
slå de två instituten och därför tilläts direktionen inte att efter rektor Törnudds avgång tillsätta ny ordinarie föreståndare. Denna åtgärd, som säkert hade verkat menligt på institutsverksamheten vidtog emellertid inte. Magister Nordström efterträddes år 1944 av fil.mag. C-E. Sundman som skötte befattningen som tillförordnad under det första året. År 1945 hade elevantalet våldsamt stigit och tron på det svenska institutets livskraft stärktes. I och med att institutets direktion bemyndigades att anställa föreståndare på ordinarie stat hade planerna på en sammanslagning av de två instituten fått förfalla. Under de första åren efter sammanslägningen växte institutet mycket snabbt och dess undervisningsprogram vidgades. Magister Sundman förstod att arrangera sådana kurser som folk ville ha och alla tidigare rekord beträffande elevernas och studiegruppernas antal slogs. Den gamla institutlokalen blev för trång och institutet flyttade därför år 1951 till Heurlinska skolans hus vid Västra Strandgatan och kunde i den betydligt större lokalen fortsätta sin expansion. Institutet hade därmed skridit över tröskeln till det stadium instituten numera nått som bildningsanstalten för alla medborgare. År 1953 avgick magister Sundman, som efterträddes av pol.mag. Kristofer Gräsbeck under vars fögderi expansionen fortsatte. Under verksamhetsåret 1958–59 nådde elevsiffran första gången över 800. Medan föreläsningarna åter något reducerats hade kursernas antal starkt ökat och ett större antal studie- och föreläsningsskolor införts. År 1959 hotades institutet av vräkning från det forna Heurlinska skolans hus och man lyckades för dess räddning hyra en tidigare kontorslokal i fastigheten Auragatan 1, där institutet kom i okvald besittning av ca. 500 m² golvyta fördelat på ett nödigt antal klassrum och handarbetsrum, kansli, och biblioteksrum. I den nya institutlokalen anordnades institutet på i medeltal 30 kurser, sex studiecirklar och två allmänna föreläsningar per vecka. År 1963 avgick magister Gräsbeck och efterträddes av fillic. Nils Störå, som för närvarande betjänar den svenska allmänheten i en institution, som efter en mer än 50-årig utveckling har blivit en viktig kulturfaktor för hela det svenska Åbo.

Muuan seitsemän kirkon reitti

Varsinais-Suomen Matkailuyhdistyksen toimesta on kulu-
neenakin kesänä ajettu n.s. Ete-
lä-Suomen reittiä. Matkasta voi-
taisiin oikeutetusti käyttää myös-
kin nimitystä seitsemän kirkon
reitti, sillä matkan varrella ovat
Sauvon, Kemion, Perniön, Ten-
holan, Tammisaaren, ja Lohjan
kivikirkot sekä Sammatin 1750-
luvulla rakennettu ja punaiseksi
maalattu puinen kirkko.

Sauvon harmaakivikirkko on
todennäköisesti rakennettu 1400-
luvun jälkipuoliskolla Konrad
Bitzin piispuuskaudella, josta
muistona on sakariston puolei-
selle seinälle maalattu piispan
kuva sekä kuorin sijoitettu piis-
panpenkki. Sen yläpuolella on
kirkon vanhin muistoesine, 1300-
luvulta peräisin oleva neljäs-
Maariaa esittävä veistos. Seinä-
maalauksissa ovat kuvattuina pa-
rittain Vanhan Testamentin pro-
feetat ja Uuden Testamentin
apostolit. Sauvon pitäjä on mo-
nien herraskartanoitten pitäjä.
Muistona menneistä ajoista on
kirkossa lukuisia aatellisvaakunoi-
ta, joista vanhin on vuodelta
1599. Kirkon lattian alla lepäivät
kupaarista tehdyissä arkussa vi-
meksi Suomeen tuotujen päälä-
köinä toimintuuhana Galle ja
hänen poikansa Klaus, jotka mo-
lemmat saivat surmansa Lundin
taistelussa Tanskaa vastaan käy-
dyssä sodassa v. 1676.

Kemion seurakunta on maan
vanhimpia. Ensimmäiset tie-
dot ovat 1300-luvun toiselta vu-
osikymmeneltä. Nykyiset holvisia
kirkko sai 1460-luvulla. Niiden
rakentaja on todennäköisesti ol-
lut pitäjän oma poika Pietari
muuraari, joka tunnetaan Turun
tuomiokirkon holvimestarina.
Kemion kirkon entistämistyöt
saatiin parisen vuotta sitten
päättökseen ja tällöin tehtiin lat-
tia punaisista tiilistä. Lehterin
kaiteen koristelua ovat Turussa
1800-luvun alkupuolella vaikutan-
neen etevän taiteilijan Gustaf
Wilhelm Finnbergin maalaamat
Kristuksen ja apostolien kuvat.
Aittarin yläpuolella on kirkasvä-
riset lasi-ikkunat, jotka vuori-

neuvos Amos Andersson lahjoitti
40 vuotta sitten suoritettujen
korjaustöiden yhteydessä. Kirkon
entiset alttaritaulut ovat sivusei-
nillä. M.m. Turun piirustuskou-
lussa opettajana toimineen Elin
Danielson-Gambogin ”Kristus
Getsemanessa” (v. 1897) on tur-
kulaisen kauppaneuvos G. A.
Lindblomin ja hänen veljensä
lahjoittama.

Perniön Pyhälle Laurille omis-
tettu kirkko on peräisin
1400-luvulta. Maalaukset ovat
Pietari Henrikinpojan tekemät,
jonka käsialaa ovat myös Sauvon
kirkon koristelut. Kiista istuma-
sijoista on toisinaan tuottanut
aika paljon harmia sekä seura-
kuntalaisille että papistolle. Vuo-
delta 1661 on säilyneenä tieto
siitä, että perniöläiset aatelsmie-
het John Gyllenhjersta ja Henrik
Sass keskustelivat kirkossa istu-
majärjestyksestä miekkaja apu-
naan käyttäen. Kieltämättä eri-
koislaatuista asioiden käsitte-
lytavasta oli seurauksena kirkon
sulkeminen joksikin ajaksi. Kulu-
vana vuonna saatettiin päätök-
seen kirkon korjaustyöt. Lisäksi
on pitäjässä kolme muuta kirk-
koa, joista Turun tehdasseura-
kunnan 1830-luvulta peräisin
oleva pyhättö on maan pienin ki-
vinen kirkkorakennus. Ylikylän
kirkon rakentamisessa 1700-lu-
vulla saatiin huomattavaa talou-
dellista apua Turussa aiemmin
pari vuosikymmentä toimineelta
maan ensimmäiseltä vuorineu-
vokselta Johan Jacob Kijliltä,
jonka viimeinen leposija on Tu-
run tuomiokirkossa. ”Kijlin kap-
pelissa”. Kosken kirkossa pide-
tään vuorottain suomen- ja ruo-
sinkielisiä jumalanpalveluksia.
Joista viimeksi mainituista huo-
lehti Tenholan pitäjän pappi.

Tenholan 1300-luvulta peräisin
oleva kirkko on Uudenmaan
läänin puolella. Alttaritaulu on
jäljennös Leonardo da Vincin
”Pyhää ehtoollista” esittävästä
maalauksesta. Kirkossa on saa-
nut leposijansa Gripholman lin-
nassa v. 1620 kuollut Suomen
käskyhaltija Arvid Stålarm.
(Jatk. siv. 19)

ERÄITÄ TALOJA 1700-LUVUN TURUSTA

Irja Sahlberg

Aurajoen pohjoispuolella vuo-
den 1827 suurpalo säästi nykyisen
Aurakadun länsipuolella olevan
kaupunginosan. Täältä löytyä
vielä tänä päivänä eräitä 1700-
luvun porvaristaloja, joskaan
niitä kaikkia ei ensi silmäyksellä
huomaa, puettuina kuin ovat —
Qwenselin taloa lukuun ottamat-
ta — myöhempien aikojen ulko-
asuun.

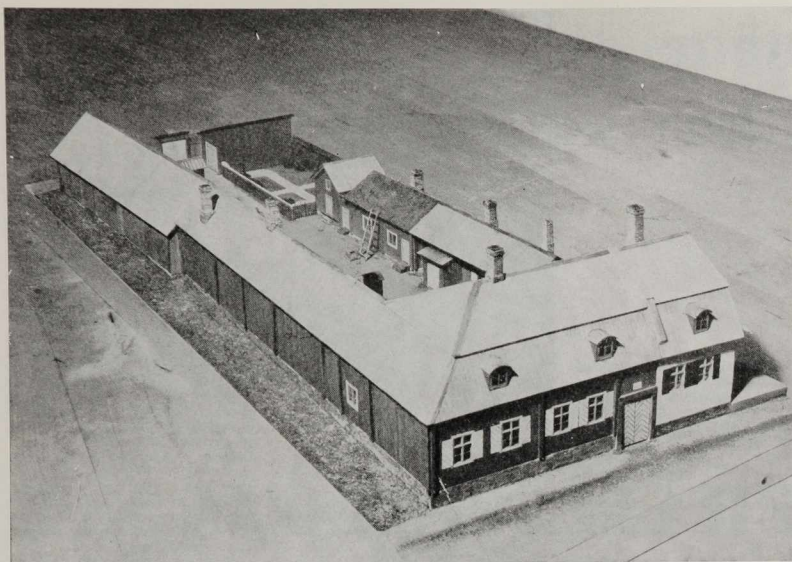
Huomattavin näistä taloista on
mainittu, kaikkien turkulaisten
tuntema Qwensel (Läntinen Ran-
takatu 13 b), joka 1700-luvulta
peräisin olevine talousrakennuk-
sineen todennäköisesti on maam-
me vanhin täydellinen kaupunki-
talo. Vuonna 1956 luovutti kau-
punginvaltuusto suurimman osan
talon päärakennusta museotar-
koituksen ja tällöin entistettiin
julkisivut 1700-luvun asuun. Jyrk-
kin aumattuine satulakattoineen
rakennus edustaa barokkikauden

arkkitehtuuria, jota maassamme
on perin vähän säilynyt. Harras
toivomuksemme on, että koko talo
vaihtellessa restauroidaan, vaikka-
kaan sitä ei kokonaisuudessaan
välttämättä tarvitse luovuttaa
museolle.

Läntisen Rantakadun, entisen
Jokikadun, varrella on toinenkin
vanha talo, n:o 27 b, joka aina
vuoteen 1955 antoi yhtä täydelli-
sen kuvan varakkaan porvarin
kodista 1700-luvulla kuin Qwen-
selin. Mainittuna vuonna rakennet-
tiin tontin pohjoisosan, Linnan-
kadun varrelle, kivitalo ja sen
tieltä purettiin pinna ympäröivät
rakennusrivit. Jäljellä on enää
Rantakatua reunustava päärä-
kennus ja osa siihen liittyneistä
sijain. Joskus 1800-luvun ja
1900-luvun taitteessa talo koris-
teltiin tämän ajan muodin mu-
kaan, joten se nykyään ei liioin

eroa ympäristön taloista. Mutta
alkuperäisen taitekkaitoon kor-
jauksessa ei kajottu, ja se onkin
ainoana näkyvästä todisteena siitä,
että talo on peräisin 1700-
luvun jälkipuolelta.

Talon vanha nimi on Schäfer,
ja sen se on saanut kauppias
Joachim Schäferin mukaan, joka
omisti tontin 1700-luvun alkupuolel-
la. Niinkuin professori Klossner
kirjoittamassaan Turun läänin-
sairaalan historiassa mainitsee,
sijaitti sairaala alkuaikanaan,
vuodesta 1759 vuoteen 1777 tässä.
Sairaalan johtokunta myi vuonna
1785 tontin laamanni Stål-
handskelle ja pari vuotta myö-
hemmin ryhdyttiin talon koka-
naan uudestaan rakentamiseen.
Mahdollisesti sen omisti jo silloin
tullitarastaja, paroni Gustaf
Koskull, joka vuonna 1791 otti
palovakuutuksen kaikkiin raken-
nuksiin. Kaksi vuotta myöhem-

min Schäfer taas vaihtoi isäntää. Sen osti kauppias Carl Ekenbom, joka sitten asui talossa parisenkymmentä vuotta. Hänen jälkeensä Schäfer meni kädestä käteen. 1830- ja 1840-luvuilla se taas oli kauppiaiden omistuksessa, ensin G. Lydmanin ja sitten Otto Olof Aspelundin.

Ylläoleva kuva esittää taloa vuonna 1791. Kaikki siinä näkyvät rakennukset olivat jäljellä vuoteen 1955, talli- ja pihatorvi, leivintuparakennus, aitta ym., joskaan tietenkään eivät enää alkuperäisessä käytössä. — Vuonna 1787 valmistuneen pääraakennuksen itäinen osa on tiilistä ja lantinen hirsistä. Näiden osien rajalla oli alkuaan portti, jonka paikalla nyt on huone. Kauppiain aikana palveli ehkä kivi-osa kauppa- ja konttorihuoneistona, kun taas punaiseksi sivelty puosola kulmarakennuksineen käsitti talonomistajan asunon, saalin, neljä kamaria ja keittiön. Sallissa oli ainakin Koskullin aikana oljyvärein maalatut paltinatapetit — taisivatpa olla samantapaiset kuin Qwenselin samantapaisin aikoihin maalatut seinäverhot — kun taas kamarien seinissä oli liimavärein koristeltua paperia.

Tällä hetkellä Schäferin vanhan pääraakennuksen purkaminen ei liene ajankohtainen, mutta toiveet sen pelastamisesta jälkipolville eivät ole suuret. Tuntuu haikkealta ajatella talon hävittämistä huomioon ottaen, että se on

ainoa jäljellä oleva 1700-luvun jälkipuolen rokokoo- ja kustavilaisen rakennustyylin mukainen mansardikattoinen talo Turussa.

Seuraavana kohteena meidän on Linnankatu 29:ssä, tontin idänpuoleinen, osittain kaksikerroksinen talo katettuine portteineen. Aikaisemmin tämä talo oli itsenäinen, n:o 29 a, ent. Eteläkortteli 81, mutta nytemmin tontit a ja b ovat samassa omistuksessa.

Rakennusrivin matala osa on kaksikerroksista vanhempi. Se on peräisin vuodelta 1791, jolloin ta-

lon omisti meritullintarkastaja Johan Segrell. Rakennus käsitti hänen asuntonsa, joka huone- jaoltaan oli — sen voi vielä, kaikesta muutoksista huolimatta todeta — samaa säätyläiskotien keskeisyyttä kuin Qwenselin perusosa, joskin mittasuhteiltaan vaatimattomampi. Sisäänkäynti oli niinkuin kaikissa vanhoissa taloissa pihanpuolelta.

1790-luvun puolivälissä luutnantti, vapaaherra Fredrik Armfelt osti talon kodiksi itselleen ja perheelleen, ja hän luultavasti rakennutti kaksikerroksisen rivin, joka jatkuu pihalle pitkän

tontin länssipää. Tämän rivin rakennusvuodeksi mainitaan 1800. Samana vuonna Armfelt myi talonsa kauppalavankapteeni Eric Wigrenille, tunnetun turkulaisen humoristin Tattu Wigrenin isoisälle, joten häntäkin voi ajatella lisärakennuksen rakennuttajaksi. Kapteeni Wigren kuoli vuonna 1817 ja hänen leskensä myi talon. Omistajat vaihtuivat sitten tiheästi, kunnes kauppias Otto Olof Aspelund vuonna 1830 osti talon, sama kauppias, joka 1840-luvulla oli Schäfer-talon isäntä. Aina vuoteen 1844 hän piti sitä ja hänen jälkeensä tuli toinen kauppias, Ivan Kiseleff. On luultavaa, että nämä molemmat kauppiaat harjoittivat talossa kauppaa. Ehkä kaksikerroksisessa osassa jo silloin oli kauppaapu. Nykyään on vanhassa pääraakennuksessa jopa kaksi liikettä.

Kadunpuoleisista ovista ei siis ainoakaan ole rakennusten alkua ajoilta, ja muutenkin talon kasvot ovat muuttuneet vaihtuvien aikojen maun ja vaatimusten mukaan. Aluperin olivat seinät pystylaudoitettut ja punaiset niinkuin useimmissa muissakin Turun taloissa vielä 1800-luvun alussa, ja turve peitti molempien rakennusten katot. Ikkunat olivat luukulliset ja pienet, samaa kokoa kuin pihanpuoleiset ikkunat vielä tänä päivänä. Talon pihanpuolta onkin pyritty säilyttämään vanhassa asussa. Mainittakoon, että seinät hyljättiin punamullalla. Tarpeellomiksi käyneet pihattoja ja vajarakennukset katsottiin kuitenkin jokin aika sitten parhaiksi purkaa, joten pihä ei enää ole umpinainen.

Arvokas muisto vanhasta Turusta on kaupungin omistama

pieni talo Linnankatu 41:ssä, jonka kaunis ruutumallin paneeloitu kaarevaholvinen portti vetää puoleensa ohikulkijain huomion. "Repslagar" (Köydenpuunoja) on talon vanha nimi, sillä sen varhaisimmat omistajat olivat köydyreitä, toinen toisensa perästä. Ensimmäinen tunnettu näistä oli Henrik Ståhl, joka kuoli vuonna 1710. Ståhlin leski testamenttasi talonsa Jeremias Gronoun nimiselle hampunpuojalle, jonka seuraajaksi tuli vuonna 1746 Tukholmassa opin käynyt Erik

Ekroth, oltuaan talossa jo aikaisemmin Gronoun lesken värväksillään. Tavalliseen ammattikuntalaatoksen ajan tapaan rouva Ekrothin miehensä kuoleman jälkeen jatkoi toimintaa, mutta vanhoilla päivillään, noin vuoden 1790 vaiheilla, hän luopui siitä. Kun hänen ainoa tytärtensä ja perillisensä Christens Ekrothin ja lääkäri Carl Ranoun avioton poika Carl Christian Ranou vuonna 1818 sai talon haltuunsa, ryhtyi hän kauppiasiksi. Kapakkaliikettäkin hän lienee harjoittanut Repslagar-talossa.

Talon rakennusten iästä ei ole tietoa. Niiden on otaksuttu olevan peräisin aina 1600-luvun lopulta saakka, siis mestari Ståhlin ajoilta, mikä kuitenkin tuntuu mahdottomalta. Pikkeminkin

Merkittävä juhlavuosi Turussa vuonna 1965

rustetun akatemian perinteitä, suhtauduttin hankkeeseen heti myönteisesti. Asetetun toimikunnan työhön osallistuvat Turun yliopistosta humanistisen tiedekunnan dekaani, prof. Vilho Niemetä ja Abo akademista sen rehtori, prof. Oscar Nikula. Turku-seuraa edustavat seuran puheenjohtaja fil. maist. Toivo T. Rinne puheenjohtajana sekä jäseninä seuran varapuheenjohtaja fil. tri C. J. Gardberg, sivistysjaoston puheenjohtaja teol. tri Olavi Lähdenmäki ja jäsen prof. John Rosas ja Suomen Turun päätömittaja Erkki Vuori. Sihteerinä on seuran toiminnanjohtaja Juhani Laurila.

voisi ajatella ainakin kadunverstaista riviä mestari Ekrothin rakennuttamaksi, sillä 1700-luvun keskivaiheilta se mielestämme hyvinkin voi olla. Siihen aikaan talo vielä sijaitsi yksinäisen linnaan yhtäaikaan tien varrella, kaupunkilaisten peltojen ympäröimänä. Julkisivu oli todennäköisesti punamullattu, jolle se suorastaan ensitaikoina oltu maalaamaton. Nykyinen ulkoasu — keltaiseksi maalattu, vaaka-suora laudoitus ja myöhäisempiirimalliset ikkunankoristeet — on varmasti peräisin "hökkäri" Ranoun ajoilta.

Pihakuva on säilynyt vanhan-tuoluisena. Tosin siinäkin on myöhäisemmän ajan detaljeja eikä se enää ole täydellisenkään sen jälkeen, kun pääraakennuksesta lähtevien siipirivien ulommat, mm. tallin ja pihaton käsittäneet päättureitit, mutta sitenkin se

Saaristo- matkailun kehittäminen

Maassamme voidaan todeta kolme toisistaan eroavan ja selväpiirteisen kokonaisuuden muodostavaa "matkailuprovinsssia": Lappi, sisämaan järvalue sekä lounainen saaristo (Turun ja Ahvenanmaan saaristot yhtenä kokonaisuutena käsitteä). Tosiassiallinen tilanne on nyt se, ettei edes kotimaisen turistin, ulkomaalaisesta puhumattakaan, ole helppoa päästä tutustumaan Turun saaristoon, vielä vähemmän majoitua sinne joksikin aikaa. Kun saaristoa kuitenkin pidetään matkailuopagandassa esillä, on tämä toimintaa, jota voidaan verrata katteettomien shekkien kirjoittamiseen.

Edellytykset matkailuun

Maailman laajimpiin kuuluvan Turun-Ahvenanmaan saariston luonnon suomat matkailulliset edellytykset ovat hyvin tunnetut. Saaristomme on maisemallisesti omalaatuista ja suhteellisen harvaan asuttua, joten vapaata rantaviivaa on tuhansia ja taas tuhansia kilometrejä. Varsinainen maaltapako sitaipaitsi alkoi juuri saaristosta ja on jo johtanut monien ennen asuttujen pikkusaarten täydelliseen autioitumiseen. Uusiin ansiomahdollisuuksien hankkiminen paikalliselle väestölle matkailun avulla hillitsisi saariston tyhjenemistä, joka on paissunut sellaisiin mittasuhteisiin, että alue uhkaa jäädä osittain kansantaloudellisesti tuottamattomaksi eli metsäalan termiin lainataksemme nollarajan taakse. Asia muuttuu täten luonteltaan valtakunnalliseksi ja olisi hoidettava samojen suuntaviivojen mukaan kuin Lapin matkailuolujen kehittäminen, johon myös valtiolta on tehokkaasti osallistunut, minkä jälkeen vasta on alkanut näkyä tuloksia. Kiinnostus saaristomme on tosiaan. Vetävään Etelä-Suomi ja Ahvenanmaan puoleensa lukumääräisesti eniten turisteja.

Toimenpiteet

Lounainen saaristomme sijaitsee suurten valtaviivojen välillä ja lähempänä väkirikkeitä keskusta kuin mikään muu maamme matkailualue. Edellytyksinä voimakkaan turistivirran ohjaamiseksi sinne ovat ennen kaikkea

Tilatkaa SUOMEN TURKKU vuodeksi 1965

liikenneyhteyksien kehittäminen sekä eri luokkaisten, riittävien majoitustilojen järjestäminen. Lisähoukuttimina ovat kalastus- ja vesiruuhelumahdollisuudet.

Saariston tieyhteyksien kehittämiseen valtio on jo uhrannut suuria summia. Turismin kehityksessä nämä sijoitukset tuottavat entistä suuremman hyödyn. Maltse kulkeminen ei kuitenkaan yksinänsa autuuta. Tarvitaan uudenlaista, nimenomaan turisteja palvelevaa vesikuljetussysteemiä. Yksityisten toimista tehdyt vaatimattomat yritykset vesikulku-reittien ylläpitämiseksi eivät ole riittäviä.

Parinkymmenen vuoden ajan on Paraisilla toiminut SMY:n Aistion matkailukeskus, joka sesongin aikana on yleensä ollut täynnä. Majoitusta kalastajamökkeihin ja saaristolaisten koteihin on kokeiltu, samoin tilapäisiä ruokailupaikkoja esim. kouluilla. Huoltoa on kuitenkin suuresti kehitettävä, jotta saadaan lisää sekä hotellitiloja että halvempia joukkomajoitusmahdollisuuksia ja perheille sopivia halpoja vuokramökkejä. Leirintäalueita saaristoon voidaan perustaa tarpeen mukaan, kunhan ajoissa varataan sopivia alueita yleiseen käyttöön.

Kalastusmahdollisuuksien suhteen todettakoon, että vetemme ovat säilyneet suhteellisen kalarikkinä. Saaristolaisten ammatillain kalastus on sitaipaitsi jatkuvasti vähenemässä, kun esim. silakan pyynti on muuttunut troolikalastukseksi avomerialla. Tämä varmaan turvaa myös muun kalakannan säilymisen ja lisääntymisen saaristossamme, kunhan vielä sopivalla tavalla hoidetaan. Mutta kalastusluvan saanti on nykyisin aivan liian monimutkaista jopa kotimaisenkin vierailijan kannalta, ulkomaalaisesta puhumattakaan.

Uintiin ja muiden vesiruuhelmuotojen harrastamiseen suo luonto erinomaisesti edellytykset. Välineet ja laitteet eivät vaadi kovinkaan paljon varoja.

Luonnonsofjelu

Saaristoturistin edistämisen lähtökohtana on oleva luonnon

koskemattomuuden säilyttäminen. Hiekkaiset ja kallioiset rantaviivat, sisäsaariston rehevyydestä meren huuhtelemien ulkokairien paljauten vaihtuvat maisemat ovat se kauneuden ja rauhan aarre, jota matkailijat saapuvat ihastelemaan. Matkailuedellytysten kehittämisen ja luonnon suojelemisen yhteisen lintan löytäminen voi tapahtua vain, jos suunnitelmilla on pitkä tähtäys. Turun lähisaariston ilmiö, että rannat ovat täyttäneet huviloita ja saunoista, ei ole terve. Vielä vähemmän tervettä on, jos saaristomme päästetään muodostumaan levottomien ainesten turmellyskentäksi, jossa sitten ei ole enää kenenkään hyvä olla.

Turku ja saaristo

Jatkuvasti valitetaan sitä, että Turku on vain turistien läpikulupaikka. Mutta Turun voimana ja valtina matkailumuielessä voidaan pitää sen "lakamaata", saaristoa. Esim. keskieurooppalaista turistia meidän harvat ns. kulttuurinähtävyytemme kiinnostavat sangan vähän. Hänen lähin etsintäkohteensa on luonto. Saaristomatkaillen kehityksessä Turku muodostuu luonnostaan sen keskuksiksi. Samalla siihen kytkettyvät monet palveluelinkeinot täällä ja monet muutkin alat, esim. veneenrakennus, jolla on mahdollisuuksia turismin antamien heräteliden pohjalta kehittää jo alulla olevaa vientiään.

Kokonaissuunnitelma tarvitaan

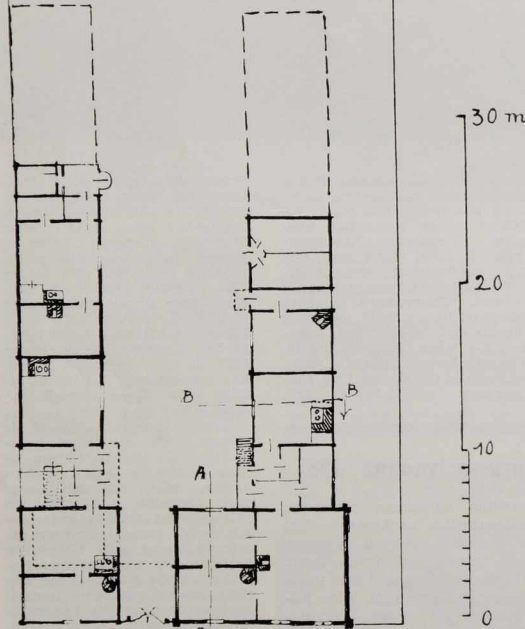
Saaristomatkaillen kehittämistä kokonaissuunnitelman laatimiseksi olisi kiireellisesti tutkittava sellaisin voimin, jossa Turun saariston ja sen elämänoien tuntemus olisi hyvin edustettuna. Koska tuloksia on odotettavissa vasta vuosien takaa, voidaan myös edellyttää, että valtiovalta osallistuu saariston matkailumahdollisuuksien kehittämiseen samoin kuin se on tehnyt hyvällä menestyksellä Lapin suhteen.

A. H.

Turku-Searin juhannusjuhla

Ruissalon Marjanieimessä onnistui erinomaisesti, mihin loistavalla säälläkin oli ansionsa. Muusikko Taisto Elon johtaman ITY:n soitkokunnan esittämät suomalaisia säveleitä suoritettin Lippulaulun kaikuissa jupunnosta Varsinaissuomalaisen osakunnan asettaman kurniavartioston voimin. Keskeiseksi muodostui kaupungiinjohtaja Väinö J. Leinon juhannuspuhe, jossa hän kosketeli Turun asemaa suomalaisessa valtioyhteiskunnassa ja totesi m.m.: "Kaupunkimme muodostaa tänäkin päivänä suurenmonen luonnon ympäröimänä mallinäytteen suopeitten luonnonedellytysten varaan ihmisen sikeään työn tuloksena rakentuneesta kaupunkikulttuurista ja kiitkeänä sykkivän elämän tukipisteestä. Kaunis seutu ja uuras työ ovat yhä edelleenkin omankin kaupunkimme kohdalla onnelliseen tulevaisuuteen ohjaavat tienviivat, joihiir. me voimme luottaa ja joita meidän tulee seurata."

Muu ohjelmaa käsitti Siiri Angerkosken huumoria, opettajien Aune Vaurion ja Martti Hyhkon yksinlaulua, joita säesti Eino Saari, sekä viime mainittuun harmonikkasoloja. "Punaisen huivin tytöt" Maria-Liisa Arasola, Sirkka-Liisa Elonen, Satu Holopainen, Marjo-Leena Kuusela, Sirpa Lumikko ja Pirkko Nurmi tanssivat kivikkoisella nurmella Kuuvajakin. Punaisen huivin tanssin ja Tanso-rytmejä miellyttävästi ja yhtä suurta suosiota niittivät Turun Helkatyötön Kaisa Eskola, Taria Jalo ja Maija Ruohonen riehnauskalla siivertäessään. Tavan mukaan oli vihtailulajikin. Juhlan loppuksi soitkokunnan säestämänä Varsinaissuomalaisen laulu. Soittokunta kalahutteli säveleitä vielä ramallakin juhlaan Suomen Turun kokon leimutessa korkealle leppoisaan suriehtoon.

Linnankatu

antaa käsityksen pienporvareiden oloista ja elämästä 1700-luvulla. Talon omistajat olivat tosin mestareita, mutta köydenpunoajat kuuluivat ammattikuntalaitoksen aikana vähemmän ansaitseviin ammattilaisiin.

Pienine mittasuhteineen "Repslagar" on läheinen sukulinen Luostarinnäen pieneläjätiloille. Siksi olisikin toivottavaa, että talo, kun se tuomitaan poistettavaksi, siirrettäisiin Luosta-

rinnäen reunaan, Sirkkalankadun varrelle, jossa olisi sille tilaa ja jossa se ei häiritse alkuperäistä Luostarinnäen asutusta. Päinvastoin se mielestämme korostaisi aluetta tältä puolelta, jossa nyt on ikävän näköinen raja-aita. Se myös kaunistaisi katukuvaa ja muodostaisi samantapaisen sopivan yllimenon nykyajan asutukseen kuin vihreä empiiritalo museon pääportin kohdalla Luostarinrinnäen päässä.

Turku eilen ja tänään 5.

Lieneekö toista suomalaista kaupunkia, minkä keskustassa viime vuosikymmenen aikana on tapahtunut yhtä suuria muutoksia kuin Turussa? Kaikkialla tietysti rakennetaan, mutta etenkin Turussa on luotu uutta ei ainoastaan laitoissa ja esikaupungeissa, vaan myöskin keskustassa. Kaikkia katuja ei kuitenkaan ole voitu uusia päästä päähän, ja niin onkin Turulla tänään kaupunkikuva, joka erityyppisine ja erisuuruisine rakennuksineen kertoo eri aikakausien pyrkimyksistä ja ihanteista. Tyypillinen esimerkki on Aurakatu.

Vuonna 1852 seisoj tunnettu turkulainen taiteilija J. J. Reinberg Kauppatorilla ja teki kuvan Aurakadusta siten, että hän kiviipiirroksensa sai mukaan kadun kaikki rakennukset Ruotsalaisesta teatterista alkaen Auran sillalle asti (kuva 1). Kiviipiirros antaa aivan mainion käsityksen siitä millaisiksi Aurakatu rakennettiin sen jälkeen kun C. L.

Engelin asemakaava oli valmistunut vuonna 1828. Engelin niinkuin turkulaistenkin pyrkimys oli luoda kaupunki, joka oli valoisa ja vihreä ja jolla oli leveät kadut. Voidaan sanoa, että asemakaavan suunnittelija ja rakennusten arkkitehdit käyttivät yhtä ja samaa mittakaavaa, ja tulos oli harvinaisen siisti ja ehea kaupunkikuva, joka varmasti miellytti 1800-luvun turkulaisia. Katsokaamme vain mitenkä leveältä Aurakatu näyttää sen ajan rakennuksiin verrattuna ja mitenkä komea teatteritalo on puurakennusten rinnalla.

Teatteritalo valmistui vuonna 1838. Julkisivun piirsi C. L. Engel, mutta talo oli muuten kaupunginarkkitehti Gyliehin suunnittelema. Gylieh oli kaupungin akerin arkkitehti 1800-luvun puolivälissä, ja hän piirsi mm. kaikki ne puurakennukset, jotka Reinbergin kuvassa näkyvät Aurakadun varrella. Kulmatalo lähinnä teatteria oli vuodelta

1830, jolloin laamanni C. E. Heurlin omisti tontin. Päädyn kolmesta ikkunasta oli ainoastaan keskimäinen todellinen ikkuna-aukko; kaksi muuta oli ainoastaan maalattu laudoituksen päälle, jotta julkisivu täyttäisi tyylin vaatimuksia. Eerikinkadun varrella oli Heurlinillä toinen rakennus, jossa sijaitsi leivintupa, talli ja vaunuvaja.

Reinbergin kuvassa on pieni mielenkiintoinen yksityiskohta, joka ehkä on monelle turkulaiselle tuntematon: kulmarakennuksen ja seuraavan rakennuksen välissä on kuja, joka kulkee samaan suuntaan kuin Eerikinkatu. Tämä kapea katu oli peräisin Turun paloa edeltäneeltä ajalta, ja nimellä Hampunkehräjäjankatu se säilytettiin vielä 1800-luvun jälkipuoliskollekin. Jos vertaamme tätä kapeata kujaa ja Eerikinkatua toisiinsa näemme miten 1700-luvun ja 1800-luvun kaupungit erosivat toisistaan.

Empireajan kaupunki ei kuitenkaan säilynyt selkeään kaikista valopuolistaan huolimatta. Vähitellen vilkastui kaupankäynti jatkuvasti laajenevassa kaupungissa, ja ensimmäinen merkki siitä kaupunkikuvaan oli puotiportaiden ilmestyminen jalkakäytävälle; asuinrakennus oli muutettu liikehuoneustoksi. Jo Reinbergin kuvassa on yhdessä rakennuksessa tällaiset portaat, jotka johtivat kelloitehtailija Fockin myymälään. Vähitellen muutettiin vanhat puurakennukset kokonaan, ja seuraava vaihe oli niiden korvaaminen matalilla kivi- rakennuksilla. Jos puhumme nimenomaan samasta näkymästä mikä on Reinbergin kuvassa, voimme todeta, että teatteritalo säilyi — joskin se sai matalan ullakkokerroksen vuonna 1881 sattuneen tulipalon jälkeen — mutta että puurakennukset vastakkaisessa kulmassa purettiin. Niiden tilalle tuli uusi postitalo, joka vuosina 1898—99 rakennettiin arkkitehti Sebastian Gripenbergin laatimien piirustusten mukaan (kuva 2). Vähitellen purettiin muutkin puurakennukset samassa korttelissa, ja Aurakadun varrella rakennettiin vuonna 1911 kolme matalaa pankkitaloa arkkitehti V. Thomén laatimien piirustusten mukaan.

Mutta vieläköän ei löydetty tämän kadun lopullista muotoa. Kerran vielä muuttui mittakaava kun Kansallis-Osake-Pankin uusi toimitalo 1962—64 rakennettiin saman korttelin kulmatontille, postitalon paikalle. Näin ollen kertovat kuvamme neljästä eri kehitysvaiheesta ja yhtä monesta mittakaavasta. Ensinnäkin 1700-luvun asutus Hampunkehräjäjankatuineen, jonka tilalle tuli Engelin empireakaupunki; siihen kuuluu teatteritalo. Vanha postitalo ja matalat pankkitalot edustivat kolmatta vaihetta, ja neljännen vaiheen näemme KOP:n uudessa pankkitalossa. Nykyaajan katukuvassa on vielä kolme näistä neljästä vaiheesta edustettuna. Ainoa ehea kaupunkikuva nähtiin tällä paikalla silloin kun Reinberg teki kuvansa: sen jälkeen on katu kertonut siitä, mitenkä joka aikakausi on rakentanut oman makunsa mukaan ja omaa mittakaavaa käyttäen.

Suomen Turulle
fil.tri
C. J. GARDBERG

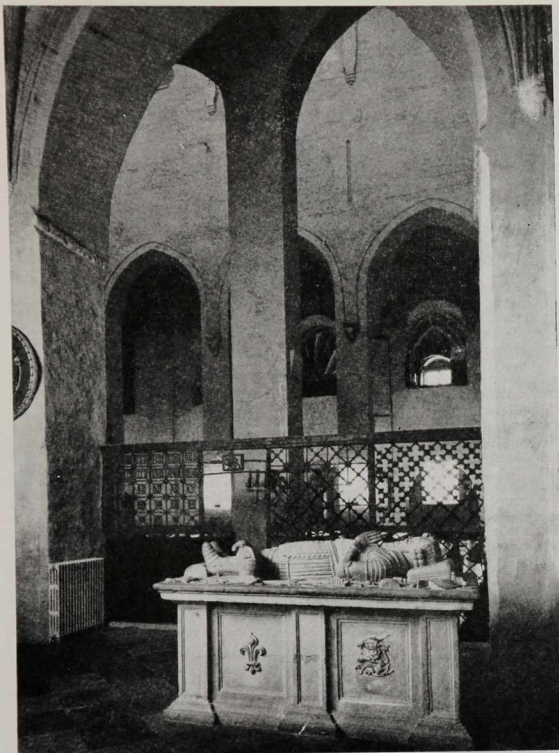
TOINI OJANPERÄ:

Vieras taulun tiedonpuusta

Joku kirkossa urkuja soittaa,
hän improvisoiden soittaa
taas aihetta pastoraalin.

Miten pystyssä lattialla
pysyy nuora? Ja tanssimalla
se liikkuu, pyörii — pyörii —
Sitä lähestyn, hiivin — hiivin —
se liitelee jo kuin siivin —
se on — käärme! — Kai lumovainen
sen mielestä huilumainen
sävelketju on pastoraalin.

Heti puuhun keskelle taulun
se kiertyi loputtua laulun.

Skotlantilaisen eversti Cockburnin hautamuistomerkki Tuomiokirkossa

Matkailuasiamies Arvo Hovila:

Matkailija Tuomiokirkon holvien alla

Turku on meidän maassamme aivan erikoisasemassa siinä, että se voi näyttää ja osoittaa vierailleen paljon sellaista todella arvokasta, joka nuoremmita paikkakunnilta puuttuu. Nykypolven perintötehtävänä taas on, että näitä kansamme yhteisiä suuria muistoja ja muistomerkkejä kaikella huolella ja tunnollisuudella hoidetaan ja vaalitaan. Pyhättömme ja niihin liittyvä, historiamme alkuaikoihin ulottuva kirkollinen elämä ovatkin niitä asioita, joita kohtaan suurin osa tänne saapuvista vieraistamme, matkailijoista, tuntee kunnioittavaa arvontantoa ja mielenkiintoa.

Turun tuomiokirkko ja linna ovat maamme kaksi arvokainta ja edustavinta historiallista nähtävyyttä. Turun linnassa vuosittain käyvien määrä on vakiintu-

nut lähemmä puoleentoistataantuhanteen henkeen ja samaan nousee niiden luku, jotka tutustuvat tuomiokirkkoon. Jo Turun linnassa voidaan havaita,

että siellä linnan kolme kirkkoota ovat niitä huoneita, joissa kävijät virittävät hartaan tunnelman valtaan ja antavat mielikuvitukselleen vapauden siirtyä ajassa

vuosisatoja taaksepäin tavoittaakseen silloisten aikojen elämän hengen. Linnan kirkot ovat kuitenkin kirkkoja linnassa, kun taas tuomiokirkkomme on sinänsä suuri kirkkokokonaisuus, jolla on kokonaan oma henkensä.

Seuratkaamme ja tarkkailemme tuomiokirkkoomme tulevaa matkailijaa. Yhteistä heille kaikille on, että keskilaivan näkymä yllättää, jopa mykistää heidät. Tämän aikaansaava mahdava avautuma pituussuuntaan altaria kohden, keskilaivan huikeava korkeus ja ylhäältä siilahtuvan auringonvalon kirkkaus ja pehmeys. Puhuen soina hiljentyä kuiskaukseksi kenenkään kehoittamatta, näky on niin vaikeuttava, että se johdattaa ja taituttaa hiljaiseen nöyryyteen. Näin tapahtuu varsinkin niille, jotka ovat ensimmäistä kertaa tämän näkymän edessä. Etenkin vanhempi väki tuntuu olevan suuresti kiinnostunut Kaarina Maununtyttären ja Tavastin kappellen ikkunamaalauksista. Romanttisuudellaan juuri Kaarina Maununtyttären hautakappeli tuntuuinkin tekevän niin hyvin suomalaisiin kuin ruotsalaisiinkin kävijöihin kaikkein herkimmän vaikutuksen. Onhan sitäpaitsi niin, että Kaarina Maununtyttären tarina on jo jollakin tavoin ennakolta tuttu, tulkoonpa kävijä kuninka sylvältä sydänmaalta hyvänä. Maamme-kirjassa siitä on jo kirjoitettu ja monessa muussa muodossa ovat Kaarina-kuningataren mieltäkiehottavat vaiheet tulleet tunnetuiksi. Kruunu grafiittisen hauta-arkun päällä on meillä harvinainen näntävyys ja onhan ikkunassa sitäpaitsi Kaarinan suurikokoinen kuva, niin kuin vielä seinälläkin.

Kehityksen tasosta ja hengen rakenteesta johtuu, kuka ilmaisee käsitksiansä milläkin tavalla. Olen kuullut sanottavan, että Jauhialaisen Agricola-patsas on suorastaan hätkähdyttävä sekä että patsaalle ei juuri voisi kuvitella missään niin todellista ja niin paljon puhuvaa sijaintia kuin juuri siinä, missä Suomen kirjallisuuden tä seisoa kirjansa kansa Unikankareen kapeella.

Kesäaikana turkulaiset menevät mielellään maalle, huviloilleen ja muiden tapaan myös matkoilleen. Silti tuomiokirkossa riittää väkeä. Herran huone on lähes yhtä hyvin kansoitettu kuin muulloinkin. Siltä huoletta vain vieraamme, matkailijamme, jotka mielellään soveltuvat ohjelmaansa jumalanpalveluksen pääkirkkoomme.

Kaukaisetkin vieraat perehtyvät suurella huolella ja hartaudella kansallispyhättömme moniin yksityiskohtiin. Tästä esimerkiksi mainittakoon, että, kun englantilaiset saapuvat Tavastin kappelin vaiheille, he hyvin hel-

posti huomaavat eversti Cockburnin hautamuistomerkkiin veistetty ruusut ja ohdakkeet, joissa he havaitsivat Skotlannin kansalliset tunnukset. Näin herää mielenkiinto, joka saa tyydytyksensä vasta sen jälkeen, kun on tullut selvitettyä, että patsaan alla lepää skotlantilainen eversti, 30-vuotisen sodan alkuvuosi sotilas. Nuorten mieliä taas kiehtoo ennen muuta Stålhandsken ja Tottien hautakappelit varusteineen ja väreineen. Nämä ovat nuorimmille retkeilijöille kaikki kaikessa. Sallittakoon tässä esittää sellainen toivomus, että opettajien olisi hyvä jo ennen Turun matkalle lähtöään selostaa ryhmälleen kirkkoa ja tähdentää, että kirkossa tulee käytäyttyä hiljitysti ja että ryhmien on pysyttävä koossa. On voitu havaita, että on suuri ero maaseudulta tulevien ja suurimmista kaupungeista saapuvien ryhmien välillä. Käytäytymisessä on annettava tässä tapauksessa voiton palkinto edellisiä edustaville, mikä todistaa sitä, että kuri ja kunniolitus pyhiä asloita kohtaan on maaseudulla säilynyt edelleenkin kiitettävänä.

Seuratessa ja kuunnelleessa kansallispyhättömme käyviä matkailijoita, niin kotimaisia kuin ulkomaalaisiakin, saa käsityksen, että kirkkomme herättää suurta kunnioitusta ja arvontantoa sekä että sen rakenteellista kuntoa pidetään hyvänä. Joskus on joukossa kuitenkin kriittiläisempiäkin, paljon matkustaneita ja nähtäviä. Näiden joukosta kuuluu joskus alttaritaluun kohdistuvia huomautuksia. Sellaisiakin, että se voisi olla toisenlainen ja että siinä näkyvät sodanaikaisen säilytyksen vikaantumukset, jotka eivät vältty tarkalta silmästä. Ulkomaalaiset useasti luulevat ensiksi, että kirkko on katolinen. Siihen kai antaa aihetta mm. alttaripuolen koristeellisuus. Joka tapauksessa katolisot tekevät kirkkoon saapuessaan ristinmerkinsä, hartaimmat polvistuvatkin. Erityisen suurta huomiota osoittavat venäläiset turistiryhmät kirkkoamme kohtaan. Niinpä he lauantailtaapäivisin seuraavat useitakin vihkimistöimituksia peräkkäin, ihailen morsiuspujukoja ja hartaina he kuuntelevat urkujen soittoa, joka heidän kotimaassaan lienee harvinaista. Kirkonpalvelijtoitten taholta vakuutetaan myös, että juuri neuvostoliittolaiset osoittavat kaikkein taidikkainta ja huomaavaisinta "kirkkokuria" seurattessaan kirkollisia toimuksia.

Sallittaneen vielä esittää toivomus, että tuomiokirkkoon saatisiin jälleen vakainainen kielitaitoinen opas turistikautena, niin kuin siellä aikaisemmin jo olikin kahtena kesänä.

Suomen Turku

kuuluu jokaiseen turkulaiseen kotiin.

Tilatkaa

se vuodeksi

1965

JOULULAHJAKSI

myös sukulaisillenne muualla maassa

Muuan seitsemän . . .

(Jatk. siv. 9)

joka puolusti Turun linnaa Kaarle-herttuan joukkoja vastaan v. 1599.

Kustaa Vaasa perusti Tammissaaren kaupungin 1546. Jo neljää vuotta myöhemmin hän antoi tammissaarelaisille määräyksen muuttaa vastaperustettuun Helsinkiin, mutta v. 1556 hän salli heidän palaavan kotikaupunkiin. 1600-luvun keskivaiheilta peräisin olevan kirkon rakennutti kreivi G. A. Leijonhufvud. Kirkon vieressä on suomalaisystyisen tähtientutkijan Sigfrid Aro-nus Forsiuksen muistolle pystytetty kivi. Forsius, joka julkaisi maan ensimmäiset almanakat m.m. Turun horisointin mukaan, kuoli Tammissaaren kirkkoherrana 1624.

Raaseporin linna on rakennettu 1370-luvulla Bo Joöninpoika Gripin toimesta. 1400-luvulla linnassa isännöi Iivar Fleming, jonka harrastuksiin kuului mm. merirosvojen harjoittaminen. Kaarle Knuutinpoka Bonde sai linnan haltuunsa jouduttuaan toisen kerran luopumaan kuninkaan kruunusta ja Raaseporissa ollessaan tutustui myös kolmannen vaimoonsa Kristiina Abrahamintyttären, Piispa Hemming Gaddin toimesta linna siirtyi tanskalaisen omistukseen. Kris-

tian II ei kuitenkaan tuntenut kiitollisuutta piispaa kohtaan, sillä Gadd mestattiin eräiden muiden mukana linnan edustalla 1520. Kymmenen vuotta myöhemmin tapahtuneen Suomen matkansa yhteydessä vieraili linnassa Kustaa Vaasa. Linnan voiteina esiintyvät sen jälkeen Niilo Grabbe ja Arvid Stålarin. 1550-luvulla linna menetti merkityksensä puolustustukikohtana ja raunioitui. Linnan muureja on viime vuosien aikana jonkin verran kunnostettu valtion myöntämien varojen turvin. Raaseporin tutustuu vuosittain n. 10.000 retkeilijää.

Lohjan kirkko on erittäin rikas seinä- ja kattomaalauksista, jotka lienevät maalatut vv. 1514—22 tienoilla. Kuorin seinässä ovat kuvattuina Henrik ja Hemming piispat ja piispa Arvid Kurjen vaakuna nähdään enkelin kadessa. Maalauksista mainittakoon maailmanluominen, Joakimin ja Annan legenda, Jeesuksen elämävaiheet, viimeinen tuomio, Jeesuksen sukupuu ja suurikokoinen Pyhä Kristoforus. Pilareissa on lisäksi apostoleja ja pyhimyksiä, näiden joukossa kirkon suojeluspyhimys Pyhä Lauri kädessään halstari osoituksena siitä, että hänet aikoinaan pariloitiin kuoliaksi. Kirkon arvokkaat maalaukset peitettiin osittain kalkkimaalauksilla 1830-luvulla ja päällemaalaukset suoritettiin 1880-luvulla maisteri E. Nervanderin johdolla. Vv. 1953—57 suoritettiin alkuperäisten maalauksien esilleotto ylikonservattori Oskari Niemien toimesta.

Sammattin pitäjän Valkjärven rannalla, aivan lähellä kirkkoa, on matala, harmahtava, kaksi huonetta käsittävä Paikkarin torppa, jossa Elias Lönnrot syntyi v. 1802. Suomenkielen professorin virasta erottuaan muutti L. takaisin Sammattin Lammin taloon, jossa eli vanhuusvuotensa. Viehättävä pieni puukirkko kertoo m.m. ajanjaksoista, jolloin vaatimaton suurmiehemme huolehti maallikkona saarnavuoroista, kun pappia ei voinut palvella. Sammattin hautausmaalla on hänen viimeinen leposijansa vaimon ja kolmen tyttären viereissä. Professori Adolf von Beckerin maalaaman alttaritaulun on kotipitäjänsä kirkolle lahjoittanut Elias Lönnrot.

Muistiin voidaan palauttaa, että Adolf von Becker oli sen Turun akatemian tiedemies ja opettajakuntaan kuuluvan Reinhold von Beckerin poika, joka 1820-luvulta tunnetaan mm. Turun Viikkosanomien julkaisijana, ja että Lönnrot kuului tuona vuosikymmenen Runebergin ja Snellmanin keralla siihen Turun akatemian opiskelijapölvöen, jolla oli tilaisuus suorittaa opintojaan uudessa akatemiatalossa.

Toivo Korpela

Pata:

SATTUHUHAN SITÄ . . .

Satakiloineella oli kunnia tuntea oikea maankuulu esiintyvä humoristi, ihmisten naurattaja.

Ei ole enää. Ei humoristia eikä pahasti kunniaakaan. Humoristi näet kuoli.

Ja syy oli ainakin osittain Satakiloineen. Satakiloineen toimi yllyttäjänä, ja yllytyksestä saa saman rangaistuksen kuin itse teostakin.

Jos joutuu kiinni. Satakiloineen ei ole vielä joutunut, mutta tämän jutun tullessa julkisuuteen varmasti joutuu. Hyvä kun joutuisi, saisi omatunton rauhan.

Itse syylliset tosin riehuvat vapaina, kuuluvat onnekseen tämän kaupungin kermaan. Kauppiaita ja multa liikehmiä.

Ettei syntyisi perättömiä juoruja, parasta kertoa asiat niin kuin ne tapahtuivat.

Eräänä iltana tuli tuttu kauppias ja kertoi Satakiloineelle:

— Kuule, Satakiloine!

— Kuulen, Satakiloineen sanoi.

— Olen pelkkänä korvana. Satakiloineen alkoi miettiä, miltä siinä tapauksessa näyttäisi.

— Hyvä! kauppias jatkoi. —

Katsos kun minä täytän viikon kuluttua vuosia. Täydet lukemat, ei mitään risoja. Pidän pienet kemut. Olen kutsunut niihin tämän kaupungin sivistyneistöä. Tukkuynnä muita kauppiaita. Viinat on jo hankittu, mutta ohjelma puuttuu. Sinähän tunnet sen leikinasijain, mikä hänen nimensä taas... Se Humoristi.

— Tunnen, Satakiloineen sanoi vähän ylpeästi.

— Sinähän voit puhua sille, että tulisi kemuihin esittämään jotakin. Palkkiota vastaan tietenkin. Ei missään nimessä ilmaiseksi.

Satakiloineen, joka on tunnetusti avulias ja hyvänhalkainen ja muutenkin tyhmä, marssi heti Suuren Humoristin puheille.

Humoristi oli vuoteessa. Sydän oli alkanut reistaila.

Satakiloineen esitti asiansa. Suuri Humoristi ei tullut lainkaan terveemmän näköiseksi, vaikka kuuli mikä kunnia häntä oli kohdannut. Veti otsanahkansa kasaan ja alkoi miettiä itsestään kälvää asiaa.

— Hyvä palkkio, Satakiloineen sanoi hädissänsä. — Ja hienot vieraat.

Suuri Humoristi hymähti. — Lilian hienot, hän sanoi. — Eivät ne ymmärrä meikäläisen huumoria.

— Ymmärtävät ne. Ne vasta ymmärtävätkin, Satakiloineen väitti. — Kaikki sinun huumoriasi ymmärtävät. Se on hienoa, pehmeätä, ei loukkaa ketään...

— Siinäpä se, Suuri Humoristi sanoi surullisesti.

Satakiloineen pitkän taivuttelun uuvuttamana Suuri Humoristi suostui menemään kauppiaan keumihin. Ei niinkään palkkion takia, vaan vanhan ystävytemme.

Viikon aikana Suuri Humoristi kävi läpi laajan ohjelmistonsa, valikoi parhaat ja keksi muutamia juttuja lisäksi. Hyviä juttuja.

Kemupäivä tuli, Suuri Humoristi meni ilotaloon.

Kemut olivat jo hyvässä menossa, meteli kuului korttelin päähän. Kemujen isäntä oli alnoa, joka uomas hänen tulonsa, ohjasi Suuren Humoristin kaikessa hiljaisuudessa keittöön, jossa palvelijat tarjosi hänelle pullakahvit. Olohuoneesta kuului kova mekastus, naisten korkeääniset kiljahdukset vihloivat Suuren Humoristin korvia. Hän tunsu itsensä yksinäisistä yksinäisimmäksi.

Isäntä tuli hakemaan Suurta Humoristia. Aika oli tullut.

Vähän horjuvin askelin Humoristi meni suureen olohuoneeseen, meni flyygelin luo. Isäntä taputti käsillään hiljaisuutta ja hiljaisuus tuli.

Suuri Humoristi koetti ajatella, että hän on humoristi, ja aloitti esityksensä kuin monasti ennen-

kin. Kaikki katsoivat häntä, punnitsivat katseellaan hänet ja hänen hieman nukkavierun olemuksensa. Hälinä alkoi vähitellen, voimistui, eikä kukaan huomannut, miten ensimmäinen juttu päättyi.

Urheasti Suuri Humoristi aloitti uuden jutun. Meteli oli nyt täydellinen. Isäntä taputti käsillään hiljaisuutta. Kattokruunun valossa kimaltelevat korut olivat eloisassa liikkeessä. Isäntä taputti hiljaisuutta. Kun hiljaisuus vihdoin tuli, niin kaikki katsoivat flyygelin nojaavaa Humoristia kuin häiritänsä, kuokkavieraista.

Suuri Humoristi seisoi nyt vaiti, katseli johonkin kaukaisuuteen.

— Onko se päissään, joku naisääni kysyi.

— Tietysti. Ei kai selvä ihminen mene tuonne seisomaan tuon näköisenä, joku vastasi.

— Miksei kukaan aja sitä pihalle? Rupeaa pian tappelamaan. Nyt kaikkien katseet suuntautuivat isäntään, syntymäpäiväsankariin. Isäntä katsoi avuttoman näköisenä Suurta Humoristia, pudisteli hiljaa päätään.

Humoristi ymmärsi isännän vihjeen. Pää painuiksissa hän meni eteiseen, otti keittiöstä takkinsa ja hattunsa, avasi hiljaa oven ja meni porraskäytävään.

Porraskäytävässä Suuri Humoristi nojasi kaiteeseen ja pyyhki hiekkä otsaltaan. Hiljaisuus huusi hänen korvissaan...

Hiljaisuus!

Humoristi terästyi. Onko siellä nyt hiljasta, hän ajatteli. Ihmeissään hän painoi korvansa oven rakoon.

Sisältä ei kuulunut hiiskahdustakaan. Oliko se tämä ovi, Suuri Humoristi ajatteli. Oliko edes tämä kerroksaan? Ehkä ei tämä talokaan? Kilvessä oli kuitenkin tutun kauppiain nimi.

Akkia joku sisällä olijoista naisista katkaisi hiljaisuuden:

— Kuka se oli?

— Se oli Suuri Humoristi. Se mikä hänen nimensä taas olikaan... Ääni oli isännän.

— Sekö?

— Se.

— Suuri Humoristi?

— Se.

Nyt Suuri Humoristi kuuli naurua. Nopeasti nauru voimistui valtavaksi hohotukseksi. Ho-

Turun liikemaailma esittäytyy:

ASA RADIO Oy

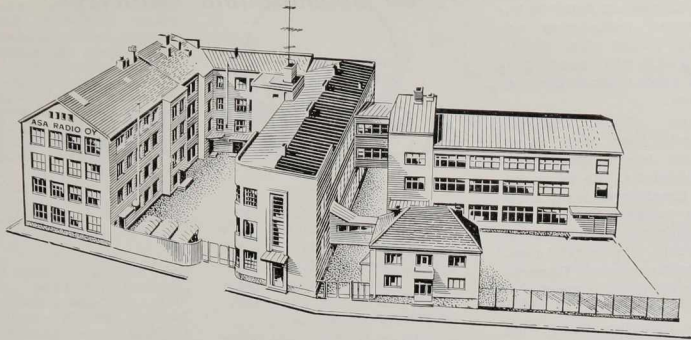
Radiotoiminta alkoi maassamme 1920-luvun alkupuolella ja jo v. 1922 syntyi ensimmäinen Asa-vastaanotin. Muutama vuosi tämän jälkeenkin oli toiminta lähinnä harrasteluluontoa sitä työskentelyä radiolaitteiden parissa. V. 1926 perustettiin Oy Suomen Yleisradio ja v. 1927 aloitti Lahden suurasema lähetysensä. Viimeksi mainittuna vuonna rekisteröi A. A. Sakrelius Turussa toiminimen Radioliike Arvo Sakrelius. Liike myi radiotarvikkeita ja omavalmisteisia Asa-vastaanottimia. Vähitellen valmistusta oli lisättävä ja se muuttui tehdasmaiseksi. V. 1956 tv-lähetysten alkaessa ohjelmaan liitettiin myös televisiovastaanottimien valmistus, joka on lisääntynyt vuosi vuodelta niin, että se muodostaa nykyään 80 % tehtaan tuotannon arvosta. 10.000 m:n lisärakennus on juuri valmistunut ja Asalla on nyt tehdastilaa yhteensä 40.000 m².

Asalla, kuten yleensäkin suomalaisella radioteollisuudella, on näin jo vuosikymmenien kokeus. Monet tunnetut ulkomaiset merkit ovat huomattavasti nuorempia. Teollisuusneuvos Sakrelius toteaa, että aivan helppoa ei luonen yrittäjän ollut vallata ja-

lansijaa markkinolla, sillä saatavana oli jo entuudestaan useanmerkkisiä ulkomaisia vastaanottimia. Huolellisen työn ja alhaisten hintojen voimalla kuitenkin asema nopeasti vahvistui. V. 1930 viritettiin osakeyhtiöksi, jolloin se sai nykyisen toiminimensä Asa Radio Oy.

Vuosien kuluessa tehtaan toiminta laajeni niin, että esim. v. 1938 jo valmistui 12.000 radiovastaanotinta ja olikin ASA tällöin ylivoimaisesti suurin suomalainen radiotehdas. Sota-aika aiheutti ankaran taka-iskun, kun tehdas koneistoinen ja varastoineen tuhoutui pommituksessa 1940. Onneksi oli kuitenkin uusi oma tehdasrakennus juuri tällöin valmistumassa, joten tuotanto pääsi vaikeuksista huolimatta vähitellen jälleen jatkumaan. Tosin nyt painopiste siirtyi Puolustusvoimien tarvitsemien erikoisradiolaitteiden valmistukseen. Vasta v. 1947 päästiin jälleen keskittymään yksinomaan siviilivastaanottimien tuotantoon. Radiovastaanotin on kokenut aikojen kuluessa monia kehitysvaiheita. Alkuaikojen paristovastaanottimista nykyaikaiseen ULA-vastaanottimeen on pitkä askel. Monenlaiset erikoismallit ovat tuoneet perivänsä lisän markkinoille. Mainittakoon esimerkiksi monet maakaraomallit sekä levysoitin-radiot. "Radio-kauden" artikleihin kuuluvat myös Cosmos-levysoittimet, joiden tuotanto oli Suomen olosuhteiden huomioonottaen varsin laajaa. Aivan viime vuosina on radiovastaanotin tullut uuteen muokkaukseen, kun transistorit ovat tuoneet mahdollisuuksia uusiin teknillisiin ratkaisuihin.

Nykyajan uusin ja monipuolisin tiedotusväline, televisio, on luonnollisesti aiheuttanut mullistuksen myös alan tehtaiden toiminnassa. Yhtiö aloitti vastaanottimien tuotannon samaan aikaan kuin tv-lähetykset

maassamme aloitettiin eli v. 1956. Tällä hetkellä tuotannon arvosta yli 80 % on tv-vastaanottimia. Puolueettomat asiantuntijat ovat todenneet, että suomalaiset televisiovastaanottimet ovat täysin ulkomaisten huippuluokan koneiden veroisia, minkä lisäksi niillä on se etu, että niitä konstruotaessa on otettu huomioon erikoisolosuhteet huoneistoon. Ei ole näin ollen ihme, että nykyään 70–80 % maassamme myydyistä televisioista on suomalaisia.

Asavisiot valmistetaan kokoonpanhallisissa siihen lopulliseen muotoonsa, missä tv-katselijat on ne totuttu näkemään. Televisio syntyy monien taitavien käsien työn tuloksena. Erittäin vaativa vaihe on television sekä äänen että kuvan viritys, joka suoritetaan erikoismittalaitteiden avulla todellisella laboratoriotarkkuudella. Lopulta joutuvat sitten täysin valmiit vastaanottimet vielä ankaraan lopputarkastukseen, johon kuuluu 10 tunnin koekäyttö. Ylipäänsä voidaan todeta, että tarkastuksilla on hyvin tärkeä osuus työnkuvassa jo aikaisemmissakin vaiheissa. Täten saavutetaan tuotannossa mahdollisimman suuri varmuus. — Samalla tavoin voidaan avarassa "radiohallissa" seurata radiovastaanottimien kehitymistä vaihe vaiheelta mahdollisesti konserttiradioksi tai monimerkiseksi matkaradioksi. Huolellinen tarkastus ja työn valvonta ovat täälläkin tärkeä tekijä pyrittäessä mahdollisimman korkeaan ja tasaiseen laatuun. Näin siis ASA-radiot ja ASA-visiot syntyvät n. 450 "asalaisten" tiiviin yhteistyön tuloksena. Suunnilleen joka neljäs minuutti valmistuu uusi vastaanotin toimitettavaksi piirimyyjäverkon välityksellä palvelemaan tarkoitustaan katselijoiden ja kuuntelijoiden ilona.

RESUMÉ

Ordföranden för Kotiseutuliitto, professor Esko Aaltonen, behandlar i ledaren stadssamhällets speciella kännetecken. Han konstaterar, att andan i stadssamhället bygger på den grund som läggs av en egen tidningspress, ett eget litterärt liv och egna konstnärliga strävanden, men att dessa ensamma för sig inte kan nå resultat om de inte också får stöd av en levande och rik hembygdens rörelse.

Till höstens händelser i Åbo hörde invigningen av handelsskolans och finska arbetarinstitutets nya byggnad vid Kaskigatan. Institutets rektor Usko Puustinen och handelsskolans rektor Kauko Rinne berättar om verksamheten i den nya byggnaden under rubrikerna "Arbetsinstitutets eviga problem är löst" och "Åbo stads handelsskola". Byråchef Kauko Korpela skriver i artikeln "En sjukyrkorutt" om en turistväg som löper genom Sagu, Kimito, Bjärnä, Tenala, Ekenäs, Lojo och Sammatti.

Filmag. Irja Sahberg berättar i sin rikt illustrerade artikel om de borgargårdar från 1700-talet, som ännu finns kvar i Åbo. Sådana har bevarats vid Västra Strandgatan 13 b och 27 samt vid Slottsgatan 29 och 41. Under rubriken "Skärgårdsturismens utveckling" presenteras olika möjligheter att bättre utnyttja Åbolands vackra skärgård i samband med turismen. Så som läget är nu saknar man särskilt en helhetsplan. Även om det tar tid att göra upp en sådan borde arbetet inledas, och därvid borde staten ge samma stöd som när det gällde att slå ett slag för turismen i Lappland.

I serien "Åbo i går och i dag" har dr C. J. Gardberg kommit fram till det femte avsnittet. Utgående från en litografi från år 1852 berättar han om hörnet av Eriks- och Auragatorna har omgestaltats under tiderans lopp; på platsen står nu KOP:s nya palats. Endast Svenska teaters byggnad finns kvar av det som ses på den äldsta bilden.

"Affärsvärlden i Åbo presenterar sig" heter en serie, som den här gången behandlar om den kända radiofabriken Asa Radio Oy. I detta nummer berättas även om hur Åbo-dagen firades den 20 september 1964.

LITTLE CIGARS

UUODEN
SUOSIKKI
USA:ssA

RITOS

LITTLE CIGARS

tarjoaa Teille makunsa hienoimmat vivahteet kevyin vedoin ilman "henkosia"

Tehkää
kuten
jenkit-
valitkaa
moderni

RITOS

LITTLE CIGARS

12 kpl
1,50

RITOS-laadun sinetöi, valkoinen tuhka.

Kotiseutupäivät olivat Lohjalla

Valtakunnalliset kotiseutupäivät olivat tänä vuonna elokuun 8—10 päivinä Lohjan kauppialassa, jossa isäntinä toimivat Kotiseutuliitto ja Lohjan Kotiseutututkimuksen Ystävät. Ensimmäisenä päivänä oli Lohjan Yhteislyseossa liiton vuosikokous ja paikallisen yhdistyksen 70-vuotisjuhla, mikä huipentui yhteisiin illallisiin. Päivään mahtui myös tutustumiskierros kauppialaan ja sen kauniisiin maisemiin. Toisena päivänä pidetty jumalanpalvelus ja Lohjan kirkon esittely kunnianosoituksineen Robert Boldin patsaalla irroitti osanottajat kauppialasta muuten paitsi että illalla saatiin seurata Lohjan Työväen Teatterin ihanteellisissa olosuhteissa esittämää Jokamies-moraliiteettia. Muuten päivä käytettiin retkeilyyn Lohjan järven ympäri, jolloin nähtiin vehmasta luontoa ja kauniita kartanoita ja osallistuttiin päiväjuhlallaan Sammatissa. Viimeisenä päivänä oli tilaisuus vaihteeltaisesti retkeilyyn Vihtiin ja Nummelle tai ns. ramikkorettii seuraten. Useimmat ilmoittautuivat viimepäivän retkeen, jossa houkuttelivat sellaiset nimet kuin Suittia, Porkkala, Fagervik ja Raasepori. Kun Turku-seuran retkeilyjaoston sihteeri, toimistopäällikkö Toivo Korpela on tehnyt juuri samaisilla maisemilla retken, jolla kohtasi paljon Turkuun liittyvää henkilöhistoriaa, on meillä tilaisuus hänen kirjoituksensa — joka on sivulla 10 — välityksellä ainakin johdattaa turkulaiset lukijamme mukaan tämänvuotisten valtakunnallisten kotiseutupäivien tunnelmiin.

Turku-seuran jäsenjuhla

on marraskuun 18. päivänä 1964 klo 19 Turun työväenopiston juhlasalissa Kaskenk. 5. Juhlassa on monipuolinen ohjelma, jota kuulemaan jäsenet ovat ystävineen tervetulleita. Esitelmä: fil. tri C. J. Gardberg.

Åbo samfundets fest!

för medlemmar är den 18. november 1964 kl. 19 i Turun työväenopistos festsal, Kaskiskg. 5. Medlemmarna med vänner välkomna. Programmet rikhaltigt. Föredrag: fil. dr. C. J. Gardberg.

Tilatkaa SUOMEN TURKU

Television hankinta on luottamusasia

Televisio ostetaan vuosikymmenien käyttöä silmälläpitäen. Siksi sen hankinnassa ei ole ratkaisevaa: a) hinta, joka sentään jakaantuu ehkä kymmenen vuoden ja tuhansien käyttötuntien osalle ja vielä vähemmän b) suuret alennukset tai muut näennäiset edut, jotka saattavat kostausta vuosien kuluessa moninkertaisina korjauskustannuksina tai katsetuntien menetyksenä.

Televisio hankitaan nimenomaan ohjelmien katselua varten. Siksi sen hankinnassa on tärkeintä **KESTÄVÄ LAATU** ja **HUOLLON VARMUUS**. Sen vuoksi vastuuntuntoinen ammattiliike valitsee tarkoin myymänsä televisiot laatua sekä huollon jatkuvuutta ja varmuutta silmälläpitäen. Pätevä ammattiliike on ostajan luottamusmiehen, joka suorittaa laadullisen karsinnan ja esivalinnan.

RADIO JOKINEN

Humalistonkatu 5

— vanhastaan tunnettu radio- ja televisioalan ammattiliike, on valinnut myytäväkseen m.m. pätevän, tunnetun, televisioiden parhaimmistoon kuuluvan **GRUNDIG**-television, merkin, jonka edustuksesta mikä tahansa alan ammattiliike voi olla ylpeä.

Valitkaa Tekin televisioksenne **GRUNDIG** — todella hyvä televisio.

GRUNDIG-tuotteiden yksinmyyjä Turussa:

RADIO JOKINEN — Laatuotteiden liike.

Danemann

DANEMANN-pianotehdas on alallaan Englannin johtavia nimiä, nauttien yli koko maailman suurta arvontantoa. Äskettäin hankki englantilainen pianisti, Moskovan suuren Tchaikovsky-kilpailun voittaja, John Ogdon, omaan käyttöönsä **DANEMANN**-konserttilyygelin. Kuvassa John Ogdon juuri ostamansa **DANEMANN**-flyygelin ääressä. Suomessakin on **DANEMANN**-flyygeleillä lukuisia ystäviä. **DANEMANN**-flyygelit ovat korkealaatuisia ja hinnaltaan kuitenkin sangen kohtuullisia.

DANEMANN FLYYGELIT:

Pituus	Himmeänä	Kiilloitettuna
138 cm	4.850:—	5.300:—
160 cm	5.950:—	6.400:—
205 "	8.250:—	8.700:—
275 "	—	12.400:—

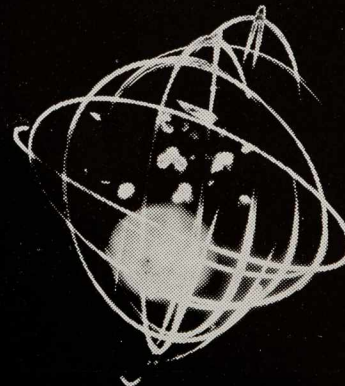
Myös vähittäismaksulla. **EI KORKOA**. Käytetty piano tai flyygeleitä voidaan ottaa osamaksuna.

VALTOLA OY

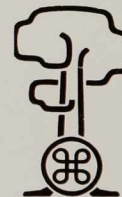
Turku, Linnankatu 26. Puh. 12 313.

AIKAMME PANKKI ON OSUUSKASSA

Osuuskassa edustaa nykyaikaa ja kehitystä. Se tarjoaa täydellistä pankkipalvelua tavalla, joka oikeuttaa sanomaan, että osuuskassa on pankki lähellä ihmistä.

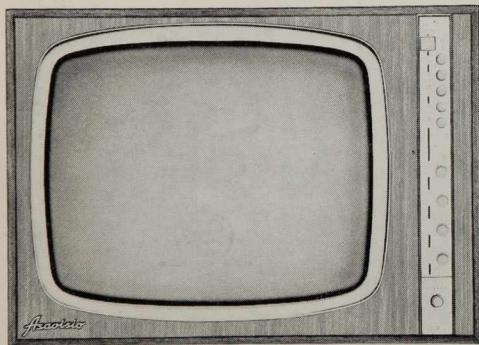
TURUN SEUDUN OSUUSKASSA

Nyt tapahtuu TV-markkinoilla

ASA-ECONOMIC-SARJA 790mk-890mk

säästää nyt

1. OSTAESSANNE 2. KÄYTTÄESSÄNNE

1. ASA-ECONOMIC on huokea huippumodernin rakenteensa ansiosta. Uudenaikaiset DEKAL-putket ovat antaneet ASA:lle mahdollisuudet aivan uusiin teknillisiin ratkaisuihin. Esim. tämä 19" Asa-visio 1430 maksaa vain 790 mk. Ohjelmanäppäimistö ja valaistu kanava-asteikko — ne ovat luksusluokan ominaisuuksia.

2. ASA-ECONOMIC on taloudellinen käyttää. Sen virrankulutus on vain 135 W. Tämä johtuu säästökytkennästä ja transistoroinnista. (Ei ns. hukkalämpöä!)

ASA-ECONOMIC 1431 23"

Ohjehinta 890 mk

ASA-ECONOMIC 1432 23"

Ohjehinta 850 mk

ASA VISIO ECONOMIC

parempaa ette löydä samassa hintaluokassa